

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
GİRESUN'DA DİNÎ VE KÜLTÜREL HAYAT
SEMPOZYUMU-I
(25-27 Ekim 2013)

BİLDİRİLER
I
(SALON - A/B)

EDİTÖR
MEHMET FATSA

GİRESUN İL ÖZEL İDARESİ KÜLTÜR SERİSİ-2

Güler AYDINOĞLU*

GİRESUN MERKEZDE KADINLARIN DİNİ SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ

1. BÖLÜM

Giriş

1.1. Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Bu çalışma Giresun Merkezde kadınlarla ilgili dini meselelerin nasıl yorumlandığını ve buna bağlı olarak kadınların dini içerikli sorunlarını ve önceliklerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Bu soru ve sorunların kuşaklar arasında anlamlı bir farklılaşmayı doğurup doğurmadığını anlamak öncelikli hedeflerimiz arasındadır.

Kadın sorunlarına yaklaşım medeni toplumlarda bir turnusol kağıdı görevi görür. Bu konuyu araştırmaya karar verdiğimizde kadınların hassasiyetinin en yüksek olduğu ve sinir uçlarını uyarıcı alanlarda sorular yönelterek bu konuda Giresunlu kadınların ne düşündüğünü ortaya koymaya gayret edeceğiz.

Kadınla ilgili olumsuz algı Adem –Havva kıssasının erkek lehine yorumu ile başlar. Tevrat'da Havva'nın Adem'in kaburga kemiğinden yaratıldığı geçmektedir.¹ Peygamberimizin kadını eğe kemiğine benzeten hadisi² Havva'nın Adem'in kaburga kemiğinden yaratıldığı anlayışının Müslümanların hafızalarında yer edinmesini sağlamıştır.³

Bu mesele kadının ontolojik anlamda müstakil bir varlık olmadığını, dolayısıyla erkeğe bağımlı olması gerektiği gibi bir sonuç doğurur. Son tahlilde toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ilk dinsel temelleri, bu yanlış yorum üzerinden yükseldiği söylenebilir.

"Kadının toplum içindeki konumu medeniyet göstergesi olarak kabul edilmiştir. Modernleşme olgusunun Osmanlı ülkesinde 19. asır başlarından itibaren yansımalarını kadınlar üzerinden değerlendirmek hatalı bir yaklaşım olmayacaktır."⁴

Yaşadığımız çağda modernlik ve geri kalmışlık kadına verilen değerle ilişkilendirilir. Modern ülkeler Doğu milletlerini özellikle de İslam toplumlarını kadını önemsememekle itham ederek kendi üstünlüklerini pekiştirme yoluna gitmişlerdir.⁵

* İlahiyatçı - Kur'an Kursu Öğreticisi

1 Kitab-ı Mukaddes, Tekvin 2/18

2 "Kadın bir kaburga kemiği gibidir. Kadın bir kaburga kemiğinden, bir eğri kaburga kemiğinden yaratıldı, onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın, kırılması da boşanmasıdır." (Müslim, Reda 64; Nesai, Nikah 15; Ahmed b. Hanbel, II, 168)

3 Öztürk, 78 - Topaloğlu, 12-13

4 F. Aliye Hanım, Arka Kapak Yazısı

5 Hatemi, 25

Müslümanlar bu itham karşısında iki yol geliştirmişlerdir. Ya apolojik bir dil kullanarak İslamın kadınlara ilgili hükümlerini savunma ve aklileştirme yoluna gitmişler⁶ ya da Kur'an'ın söz konusu hükümlerinin değer değil durum bildiren ayetler kategorisinde değerlendirilmesi gerektiğini söyleyerek bu ayetlerin evrensel ve genel hükümler içermediklerinin altını çizmişlerdir.⁷

Kadın toplumsal hayatta bir insan teki olarak mı var olacak yoksa erkeğin izin verdiği oranda mı varlığını sürdürecektir? Böyle bir soru sormamızı gerektirecek hem sosyolojik bir toplumsal katman bulunmakta hem de naslarda kadın aleyhine yorumlanan veriler bulunmaktadır. Bunlar:

Kadının şahitliği,
Dövülmesi,
Mirastan aldığı pay,
Teaddüd-i Zevcat (Çok evlilik)
Boşanma vb. konuları içermektedir.

Geçmişten günümüze kadın günahın ana sebebi olarak görülmüştür. Hristiyan ve Yahudi teolojisinde yasak meyveyi yemeğe teşvik eden Havva'dır. Hristiyan teolojisinin en önemli problemi olan "temel günah" (original sin) meselesi ve buna bağlı olarak gelişen "vaftiz" bu olaydan türemiştir.⁸

İlk Dönem Hristiyan teolojisine ait kilise resimlerinde⁹ Havva figürü silik, önemsiz, sinirli, alalade ve güzelliğinden emin olamadığımız bir silüet olarak karşımıza çıkar.¹⁰

Hristiyanlıkta günahkar kadın imajı Bellini, Raffaello ve Tiziano gibi ressamların Meryem Anayı saflığın ve masumiyetin sembolü olarak çizdikleri resimlerden sonra silinmeye ve kadına itibarını iade etmeye vesile olmuştur.¹¹

Kadın melekleri baştan çıkarmakla ve insan soyunu kötülüğe itmekle özdeşleştirilmiştir. İlk günahın sebebi olan Havva sadece şehveti dünyaya sokmakla kalmamış, insanın ölümlü olmasının da sebebi olmuştur.¹²

İslam dünyasında durum hiçte farklı değildir. Kadın çoğunlukla günahı çağrıştıran ve teşvik eden bir özne olarak algılanmıştır. "Kadın şeytan suretinde gelir gider"¹³ hadisi bu iddialara mesned olmuştur.

Bazı tarikatlarda kadına sıcak bakılmaz ve ilgi gösterilmez. Hatta müridlerinden evlenmemelerini isteyen bazı İslami tarikatlara dahi rastlanmıştır. Kadın konusunda hoşgörülü olduğu düşünülen tarikatlarda bile kadın, erkeğin iznine bağlı olarak ancak bu yapılara intisab edebilir.¹⁴

Dindarlık kelimesi öznel bir anlam ifade edebiliyorken "kadın dindarlığı" tanımı konuyu daha da giriftleştirmektedir. Burada dindarlık meselesini vasat bir toplumun dilindeki haliyle ortaya koymaya çalıştık.¹⁵

6 Bkz: B.Topaloğlu, *İslam'da Kadın*, Hüseyin Hatemi, Kadının Çıkış Yolu

7 ÖZTÜRK, Cahiliyeden İslamiyet'e Kadın

8 Topaloğlu, 14 - Öztürk, 87-88)

9 A. Durer ve Michelangelo'nun resimleri buna örnek gösterilebilir.

10 Karaca, 21

11 Karaca, 21-22

12 Harman, 85 (C.24)

13 Müslim, Nikah 9

14 Uludağ, 53-54

15 Prof.Dr.MehmetGörmez'in Dindarlık Tanımı:Dindarlık; yaratıcıya, kendimize, bütün insanlara ve bütün evrene karşı dürüst, adil, ahlaklı ve samimi olmaktır. Dindarlık, başkasını aşağı, hor hakir görmek değildir. Dindarlık, dini darlık, bağnazlık, ötekini tanımamak hiç değildir. Dindarlığın en temel ilkesi içtenlik ve samimiyettir. Sanal, görsel ve gösterişçi dindarlık gerçek dindarlık değildir. Dindarlık, yaratıcıya saygılı, yaratıklara şefkatli ve merhametli olmaktır. Dindarlık; tevazudur, muhabbetir; husumet ve kibir değildir. Dindarlık herkesin iman, hikmet ve hakikat denizinden avuçlayıp içebildiğidir. Ummanın kendisi değildir Dinin bizatihi kendisi hiç değildir."

Akademik anlamda dindarlığa yüklenen farklı tanımlar bu çalışmanın konusu olmamıştır.¹⁶

Bu çalışma Giresunlu kadınların dini metinlerdeki kadını nasıl algıladığını göstermeyi hedeflediği için bu ayrıntıya girmeyeceğiz.

1.1.A. Kur'an'daki Olumsuz Kadın Tipleri Ve Kadın İle İlgili

Mekke Toplumunun Negatif Bakışı

Kur'an'ın indiği Mekke toplumunda kadının bir değeri yoktu.¹⁷

Bir kadın kız çocuğu doğurduğunda bu erkeğin yüzünün kapkara kesilmesi için yeterliydi.¹⁸

Kız cinsinin değersizliği anlayışından hareketle meleklerin cinsiyetini kız olarak tayin ederler ve böylece Allah'ın bu has kulları aracılığıyla Allah ile alay ettiklerini zannederler.¹⁹

Kadınlara bazı yiyecekleri yemeği haram kılacak kadar haddi aşarlardı.²⁰

Kadını miras yoluyla bir başka yakın akraba ile evlenmeye zorlayabilirlerdi.²¹

Kadına verilen mehrin bir kısmını geri alabilmek için eşlerini boşanmaya zorlayabilirlerdi.²²

Erkek verdiği mehri geri almak için eşine zina dahil bir çok iftira atmaya göze alabilirdi.²³

Erkekler üvey anneleriyle evlenmede bir sakınca görmüyorlardı.²⁴

Yetim kızların mallarını ele geçirmek ve sonra onları mağdur etmek için evlilikler yapılırdı.²⁵

Kadınlar süresi önceden kararlaştırılmış evliliklere (Mut'a Nikahı) zorlanabilirlerdi.²⁶

Üç talakla eşini boşayan kişi doğal yollarla eşinin evlendiği eşten ayrılmasından sonra tekrar evlenme hakkını elde edebilmek için hileli (Hulle) evliliklere başvurma yoluna gidebilmişlerdir.²⁷

Kadının kendini savunmaktan aciz olduğuna ve süslenmekten başka bir işe yaramadığına inanabilmişlerdir.²⁸

16 SDÜ İlahiyat Fakültesinden Doç. Dr. Kemaleddin TAŞ'ın geliştirdiği “**Dindarlık Kriterleri Ölçeği**” akademik alanda üç dindarlık tipini gündemimize getirmektedir. Dindarlık ifadesinin ne kadar öznel bir tanımlama olduğunu göstermesi bakımından dikkate değer bir çalışmadır. Bunlar;

1-geleneksel/ilmihali dindarlık; toplumumuzun genel kesiminde kabul gören, Kur'an ve sünnetin yanında, ağırlıklı olarak ilk dönemlerde yazılan temel dinî kaynaklara, din büyüklerinin görüşlerine ve ilmihal bilgilerine dayanan, dindeki emir ve yasaklara uymanın önem taşıdığı, inancın yanında ibadetleri yerine getirmenin de ön plana çıktığı dindarlık tipidir.

2-modernist/hümanist dindarlık; vicdan temizliği, doğruluk, iyilik, yardımseverlik gibi bir takım evrensel ahlâki değerlerin önemsendiği, dinî otorite olarak kabul edilen kişilere bağlanmanın zorunluluk taşımadığı, inancın temel gösterge olduğu, ancak dindeki kurallara uymanın ve dinî ritüelleri yerine getirmenin ikinci plana alındığı, hümanist yaklaşıma sahip dindarlık tipine denir.

3-popüler/hurafeci dindarlık; geleneksel dindarlıkta yer alan bazı hususları da içine almakla beraber, İslam öncesi Türk kültürü ve diğer kültürlerden de izler taşıyan, bunun yanı sıra modern dönemdeki bazı olguları da içinde barındırarak değişik toplumsal katmanlarda ve geniş kitlelerde varlığını gösteren, halk arasında değişik formatlarda, kurumlaşmamış tarzlarda bulunabilen, “yaşanan din” olarak da kabul edilebilir. (Fırat Ü.İlahiyat F.Dergisi, 15:2 (2010) s:53-54) Sayfa 2

17 6/139, 16/58-59, 42/17, 52/39, 53/21-22

18 16/58-59

19 52/35, 53/21-22

20 6/139

21 4/19

22 4/19

23 4/20

24 4/22

25 4/3

26 Mut'a nikahı 4 mezhebe göre de haramdır ve zina hükmündedir. Çünkü Bu nikah çocuğu ziyan eder, babanın evlendiği ile oğlu da evlenebilir, mirasta problem çıkar ve kadın bir çok erkekle evlendiği için iffet ve hassasiyetini kaybeder.(Ersan, 109-114)

27 2/230 Bu nikah muvakkat-belli bir süre aralığında gerçekleştiği için geçersizdir.(Ersan, 115-6)

28 43/18

1.1.B. Kur'an-ı Kerim'in Kadın Konusunda Getirdiği İyileştirmeler

Kadının hak ve özgürlüklerinin tırpanlandığı bir toplumsal katmanda Allah kadını ahlak ve iffet ölçüsüne bağlılıklarına göre onların haklarını korumayı kendi üzerine yazmıştır.²⁹ Daha önceleri ekonomik işlerden uzak tutulan kadın islamla birlikte mirasın tarafı haline getirilmiştir.³⁰ Kadın ve erkek bir elmanın iki yarısı gibi birbirini tamamlayan özneler haline getirilmiştir.³¹ Kadın belli şartlar sağlandığında (mehrinden vazgeçmek-muhalaa, mahkemeye başvurmamak gibi) boşanma hakkını elde etmiştir.³² Kadının yiyecek ve giyecek ihtiyaçlarının erkek tarafından sağlanması cihetine gidilmiştir.³³ Kadınlar devlet idarecilerini seçme hakkına kavuşturulmuşlardır.³⁴ Kadın mahkemelerde söz hakkına sahip değilken Kur'an kadının şahitliğini geçerli saymıştır.³⁵ Kadın kendi hakkını savunabilecek ve toplumda yüksek sesle hakkını savunabilecek bir statüye kavuşmuştur.³⁶ Kadın ve erkek bir birine örtü ve veli kılınarak evlilik müessesesinde statü olarak eşitlenmişlerdir.³⁷

Kur'an'da Eşler:

Kur'an'da zikredilen eş tipleri 4 şekilde gruplandırılabilir. Bunlar;

- 1- İyi-İyi: İbrahim ve Eşi
- 2- Kötü-Kötü: Ebu Leheb ve Eşi
- 3- İyi-Kötü: Hz.Nuh ve Lut-Eşleri
- 4- Kötü-İyi: Firavun ve Eşi ³⁸

Kur'an'da Örnek Kadınlar;

Meryem iffetli kadın olarak örnek gösterilir.³⁹

Allah'a tevekkül eden kadın olarak Firavun'un karısı Asiye örnek gösterilir.⁴⁰

Kur'an'da Olumsuz Kadın Tipleri;

Peygamber eşleri olmalarına rağmen inkarcılıkta direnen kadınlara örnek; Hz. Nuh ve Lut'un eşleri.⁴¹

Hiz. Muhammed'e düşmanlıkta eşi Ebu Leheb'i aratmayan Ümmü Cemil.⁴²

Yusuf peygamberi yoldan çıkarmak isteyen kadının yaptığı hileler.⁴³

29 4/34

30 4/7, 11,12,19,33,127,176

31 2/228

32 2/229

33 2/228

34 61/12

35 2/282 Bu ayet ticari anlaşma ile ilgilidir. Kadın o günkü şartlarda ticaretle fazla ilgilenmediği için 2 kadın şahit getirilmesi istenmiştir. Bu durum hayatın tüm alanlarına genelleştirilecek yani kadının şahitliğini kısıtlayacak bir durum değildir. (İslamoğlu, Hayat Kitabı Kur'an, ilgili ayetin açıklaması,99 ve Ersan, İslami Açıdan Kadın,85-90)

36 58/1

37 2/187

38 İslamoğlu, 1321

39 66/12

40 66/11

41 66/10

42 111/4

43 12/23-35

1.2. İrdelemeye Çalıştığımız Belli Başlı Problemler Şunlardır:

Kadınla ilgili dini meselelerde Giresunlu kadınların yaklaşımları nasıl olacaktır? Kadınla ilgili sorulara verilen cevaplarda dini kaygılar etkin olacak mıdır? Kuşaklar arasında ayırt edici bir farklılaşma mevcut mudur? Giresunlu kadınların Türkiye genelindeki diğer kadınlardan farklı bir cevabı var mıdır?

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışmamızda kadın meselesine teorik yaklaşımlar için literatür taraması yaptık. Uygulamalı kısımda ise yüz yüze görüşme(mülakat) tekniğini kullandık. Bu yöntemi kullanmamızdaki asıl amaç: Yaş, meslek, eğitim ve medeni halleri farklı olan kadınların cevaplarını harmanlayarak parçadan bütüne gitmektir. Böylece bütün hakkında bir kanaat sahibi olabileceğimizi düşündük.

Sonuçta Giresun merkezle ilgili kadınların dini sorunları hakkında kısmi bir söz söyleme imkanını elde ettiğimizi düşünmekteyiz. Mülakat yöntemini uygularken Giresun merkezin tamamını temsil etmesini sağlaması için farklı mahallelere gitmeye, yaş gruplarını dengeli tutmaya özen gösterdik. Mülakatin farklı meslek gruplarını da kapsaması için mülakatı farklı ortamlarda yapmaya gayret ettik. Özellikle okuma- yazma güçlüğü çekenlere yardımcı olduk. Mülakatı Giresun Müftülüğü, Devlet Hastanesi gibi yerlerde yaptığımız gibi ev ortamlarında da gerçekleştirdik.

1.4. Araştırma Evreni:

Araştırmamız Giresun merkezle sınırlıdır. Merkeze bağlı köyler mülakat kapsamında değildir. Sadece belediye sınırları içindeki kent merkezinin nüfusu ile sınırlıdır. Bu nüfus ise 101.107'dir.⁴⁴

1.5. Araştırmanın Sınırlılığı:

Bu çalışma Giresun merkezle sınırlıdır. Evlenme çağındaki 18 ile 70 yaş aralığındaki kadınları temsil etmektedir. Kadınların Giresun merkezde ikamet edip etmediğine dikkat edilmiştir. 2009 mahalli seçimlerinde Giresun merkez ilçe seçmen sayısı 63.971'dir.⁴⁵

Bu gün itibariyle yaklaşık seçmen sayısı 65 bin civarındadır. Kadınların bu nüfusun yarısı olduğunu düşündüğümüzde bu çalışma yaklaşık 33 bin Giresunlu kadını temsil etmektedir.

Toplam 57 kadınla mülakat yapılmıştır. Bu mülakatta yaş aralığının 3 nesle uygun olmasına dikkat edilmiştir. Yaş grupları 1. Nesilde 18-34, 2.Nesilde 35-54, 3.Nesilde +55 olarak belirlenmiştir.

Mülakatlar 15 Temmuz- 30 Eylül 2013 tarihleri arasında yapılmıştır.

Bu çalışma da sık sık atıfta bulunduğumuz Mustafa Bakırcı'nın "Dini ve Kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Üç Nesil: Giresun Örneği" doktora tezinde kuşaklar şöyle sıralanmıştır. I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

44 2013: tuik.gov.tr

45 <http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler...>

II.BÖLÜM

GİRESUN'DA KADINLARIN DİNİ ÖNCELİKLERİ VE SORUNLARI MÜLAKAATINA VERİLEN CEVAPLAR

2.1. Kadın Erkek Eşitliği:

“Rableri Allah onların bu yakarışlarına şöyle karşılık verdi: Sizden erkek olsun kadın olsun –ki zaten hepiniz birer insan olarak benim nazarımda eşitsiniz- hiçbirinizin emeğini karşılıksız bırakmayacağım.⁴⁶

Kadın erkek eşitliği modern zamanlarda dillendirilmiş ve bir sorun olarak telakki edilmiştir. Sanayi devrimiyle birlikte aile geçindirme işi sadece erkeğin rolü olmaktan çıkmış, kadın üretkenliğinin çocuk doğurma ve evde yeniden üretim işlevinin yanına sanayi kuruluşlarında çalışma gibi bir ek külfet getirilmiştir. Bu durum kadın istismarının ve emek sömürsünün zirve yaptığı dönemi de gösterir. Eşitsizlik artık üzeri örtülemeyecek bir durum almıştır.

Tarih boyunca kadın hep ezilen tarafta olmuştur. Eski Hind'de evlenme,miras ve diğer muamelelerde hiçbir hakka sahip değildir. Kadını kötülüğe yatkın temayülü dolayısıyla “Manu” kanunlarına göre onu çocukluğunda babaya , gençliğinde kocaya, o ölürse oğula emanet ederlerdi.⁴⁷ Budha ise kadınları dinine kabul etmiyordu.⁴⁸

İsrail hukunda ise kadın hizmetçi rolündeydi. Babası onu satabilirdi. Boşama hakkı kocanıydı. Miras-dan varis bulunmazsa pay alabilirdi.⁴⁹

Eski Yunan'da kadın, erkek çocuk doğurduğu ve erkeğe haz verdiği oranda değerlidir.⁵⁰

Çin'de ise kadına ad bile verilmez, bir, iki gibi rakamlarla çağrılırdı.⁵¹

Hristiyanlarda ise kadın ilk günahın sebebi olduğu için şeytandır.VIII.Hanri (1509-1547) dönemine kadar murdar sayıldıkları için İncil'e dokunmaları dahi yasaklanmıştır.⁵²

Eski Türklerde (Göktürk ve Uygur) ise kadını durumunun nisbeten iyileştiğini görmekteyiz. Kadın ana babanın rızası olmadan evlenemez ve erke tarafı kız için bir bedel (Kaling) ödemek zorundadır. Evlilik kadını kutsallaştırır. Ona tecavüz eden idam edilir. Asil kadın dengi ile evlenirdi. Aile içinde erkekle eşit haklara sahiptir. Gökyüzü ve güneş hayatın kaynağı olarak kadına benzetilmiştir. Ata binen, silah kullanan kadın evlilik çağına girmiş sayılırdı. Kavim ve devlet işlerinde son söz kadın ve erkek tarafından birlikte söylenirdi.⁵³

Kur'an'ın indiği dönemde geleneksel kadın rollerinde ciddi bir sapma olmadığı için bir kadın erkek eşitliği sorunsalına da rastlamak mümkün olmamıştır. Bu dönemde ki kadın ile ilgili sorunlar toplumsal rollerle ilgilidir. Allah'a olan yolculuğunda ve dolayısıyla Allah'ın huzurunda kadın ve erkek cinsinin, insan olarak değer farkı yoktur. İnsan vardır.⁵⁴ Allah kadını erkek için değil ikisini birbiri için yaratmıştır.

46 Öztürk,Kur'an-ı Kerim Meali,104

47 Topaloğlu,16

48 A.g.e.16

49 A.g.e.17

50 A.g.e.18

51 A.g.e.18

52 A.g.e.18

53 Altındal,37

54 Hatemi,15

Vahiy alan erkeğin yanında Meryem gibi, Musa'nın annesi gibi, kızkardeşi gibi kadınların ilahi tertibe mazhar kılınmış olmaları⁵⁵ ontolojik anlamda bir kadın erkek ayrımının mümkün olmadığının delilidir.

Bu girizgahtan sonra bu sorunun Giresun'da nasıl anlaşıldığını görelim.

Cevapların Yorumu:

III.Nesil de cevap verenlerin önemli bir kısmı bu eşitliğin kağıt üzerinde kaldığını gerçekte erkek egemenliğinin baskın olduğunu ifade etmiştir. Bu yaş grubundaki kadınlar kadın erkek eşitliğinin olması gereken bir mesele olduğunu ama bunun fiilen mümkün olmadığını ifade eden yaklaşımlara rastlanmıştır. Cevap veren kadınlar böyle bir eşitliği arzulamakta ve bunu ricacı bir dille ifade etmektedir.

II.Nesilde erkeğin üstünlüğünü kesin kabul noktasında bir kanaatin egemen olduğu görülmektedir. Kadının doğum yapma durumu üzerinden erkekten daha üstün olduğunu söyleyene rastlanmıştır. Eğitimli kadın ve cahil erkek karşılaştırmasıyla eşitliği sağlama arayışına girenler olmuştur.

I.Nesilde ise erkek üstünlüğüne ciddi itirazlar yükselmektedir. Burada 2.neslin erkek üstünlüğüne teslim olma halinin tam zıddına bir durumla karşı karşıyayız. Erkek üstünlüğü ile ilgili ayetlerin yanlış anlaşıldığı bunun "önceliklilik" olarak anlaşılması gerektiği gibi özel yorumlara da rastlanmıştır. I. Nesil kadınların feminizm, kadın hakları gibi kavramlardan daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz III.Nesil kadınlar erkeğin kadına muhtaç/bağımlı olma halinin başladığı bu yaş grubunda erkeğe dönük eleştirilerini en üst düzeye çıkarabilmektedir. II.nesil kadınlar yaşadığı hayatın gerçekliğini yadsımayarak bu duruma razı olduğunu, I. neslin ise daha romantik bir dili tercih ettiği tespit edilmiştir.

2009 yılında Bakırcı'nın doktora çalışması çerçevesinde Giresun merkezde yaptığı anketindeki oranlar şöyledir: Kadın-erkek eşitliği: 1.Nesil:87.3, 2.Nesil:90.2, 3.Nesil:89.8. Erkeklerde %84.5, Kadınlar da %93.7⁵⁶

Mülakaata Katılanların Verdiği Cevaplar

Kesinlikle eşit değil, yaratılıştan fitratları eşit değil ama günümüzde kadın hak mağdurdur. Eskiden kadınların boynu büküktü. Zıtlasak geçim olmuyordu.

Hayat müşterektir şiddet görse de kadın sabretmiştir. Dinimizde de toplumda da erkek üstündür. Erkek baskı yapıyor. Erkekler eşit görüyor ama kadınlar buna inanmıyor, sosyal ve güncel hayatta eşittir ama fiziksel eşitsizliği inkar edemeyiz.

Eşitiz ama çileyi kadın çekiyor.Erkeğin ne fazlalığı var. Niçin üstün olsun ki?Allah kadının gözetilmesini ister. Kararda erkek üstündür ama sorumlulukda eşittir. Eşittiz ama o ne derse o olur.⁵⁷

Kadın erkekten üstün olamaz çünkü farklı fitratlarda yaratılmışlardır. Erkekler kadınlardan her zaman bir adım öndedir. Düşünce ve birey olarak eşittir fakat fiziksel ve doğadan gelen kaynaklar itibari ile farklıdır. Her mevzuda eşitlik olabilir mi? Genellikle erkekler daha önceliklidir. Kadın herşey için eşine danışmak zorunda zaten herşey erkeğin tekelindedir. Erkek doğum yapabilir mi?

Erkekler fiziki olarak üstünler kadınlar narin ve duygusal. Allah(cc) böyle yaratmış bizlere de emri dahilinde kimseyi kırıp dökmeden haklarımızı öğrenip mutlu yuvalar kurmak düşer. Ayetlerin ey iman edenler olarak gelmesi bize kadın-erkek, eşitlik-üstünlük gibi bir konunun dinimizde problem olmadığını göstermez mi?

Eşitlik demekle ne kastediliyor farklı cinsler aynı payda da düşünülemez.

Allah katında aranan üstünlük farklıdır.

55 Hatemi,16

56 Bakırcı,127 I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

57 III.Neslin Verdiği Cevaplar

Şahitlik konusunda niçin eşit değil objektif olacağıma inanıyorum.

Profesör bir kadınla cahil bir erkek nasıl karşılaştırılır?

Bu konuda dine mesafeli olanlar soru soruyor.

Fiziki üstünlüklerini ayrıcalık olarak görüyorlar.

Kağıt üzerinde eşit ama gerçekte değil. Kafası kızdı mı top oynar gibi oynar . Geç onları hepsi yalan.

Fiziki üstünlük bir eşitsizlik mi bir zaaf mıdır? ⁵⁸

Fiziksel ve düşüncede farklı, hak ve özgürlükte eşit

Kadın erkek fıtrat olarak farklıdır. Kadın; narin,duygusal ve şefakatlidir.Erkek; fiziki olarak güçlü bir yapıya sahiptir. Eşitlikten bahsedebilmek için aynı özelliklere sahip olmak gerekir. Eşitlik karşılaştırılması yapılmaz ancak yükümlülükler ve sorumluluklar anlamında en iyisini yapmak ve birbirini tamamlayan iki varlıktır.

Fıtrat eşit değildir fakat din çoğu konuda eşit haklar vermiştir.

Kadın ve erkeğe her konuda eşit haklar ve fırsat tanınmalıdır. Çünkü ihtiyaçlar noktasında birbirlerini tamamlarlar.

Dinimiz açısından erkek daha üstündür. Fakat bence eşit olmalı.

Kadın erkek farklı olmalıdır.Kadınların bulunduğu topluluklarda erkekler daha dikkatli olmuyor mu?Bu önemli bir konudur.

Kadınlar daha duygusal ve detaycıdır erkekler ise daha yüzeyseldir ama kadınların isteyip de yapamayaacağı hiçbir şey yoktur.

Kadınlar nedense hiç eşit olamıyor.

Kesinlikle eşit değil... dinen eşit ama toplumda değil..

Günümüzde eşit, gerilere gittiğimizde erkek bir adım önde...

Dinen eşit midir? Her konuda eşit olduğunu düşünmüyorum.

Neden hep erkek üstün?

Günümüzde evi dışında da kadın üretiyor bütün dünyada fazla yükün altında ezilen kadın olmaktadır. Eşitlik bu mudur?⁵⁹

2.2. Kadının Dövülmesi

Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövin. Eğer itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah çok yücedir, çok büyüktür.⁶⁰

Sözkonusu ayet kadına fiziki şiddetin sıradan hale gelmesinin teolojik altyapısını oluşturacak bir okumaya tabi tutmaya elverişli değildir.Nüşuz sadakatsizlik olarak anlaşılmalıdır. Problem bundan sonra ki aşamada devreye girmektedir. "Vedribuhunne" kısmı farklı anlamların konusu olmuştur. Bazıları bu ayeti ayırmak, ısrarcı olmak ve boşanmak şeklinde anlamıştır.⁶¹ Bazıları bunun bir vucubiyet ifade etmediğini ruhsat olarak anlaşılmaması gerektiğini dövmenin bir sınırı olmadığını bunu tokat atma olarak

58 II.Neslin Verdiği Cevaplar

59 I.Neslin Verdiği Cevaplar

60 Nisa,34

61 İslamoğlu,158

anlamak gerektiğini söylemektedir.⁶² Bazıları da bu ayetten dövmenin çıkarılamayacağını kadının ölçüsüz davranışına karşılık erkeğin vereceği tepki olarak anlamıştır.⁶³

Cevapların Yorumu:

Kadına şiddeti kayıtsız şartsız ret etmek gibi bir tavır tüm nesillerde gevşek bir tutumdur. Bu kadının öğretilmiş bir çaresizliği yaşadığını mı, mevcut durumu değiştirecek gücü kendisinde bulamaması ile ilgili bir durum mudur? Bunu tam ve doğru tespit edemedik. Şiddet ve ayet ikileminde kalan kadınların bu durumu aklileştirmek yönünü tercih ettikleri görülmektedir. Şiddeti hiçbir şekilde Kabul etmeyenler sadece 2 kişidir.⁶⁴

2.2.A. Şiddeti Kabul Etmeyenler:

Bu grubu oluşturan denekler şiddetin izahının ve gerekçesinin olamayacağını ifade etmişlerdir. Şöyle ki: "İnsanlara şiddeti kabul etmiyorum. Anne-eş nasıl dövülür?

Çok karşıyım okumama gerek yok akıl bunu kabul etmez.⁶⁵

Kadın dövülmez öncelikle uyarılmalıdır.⁶⁶

2.2.B. Kadına Şiddete Dini ve Akli İzahlar Bulmaya Çalışanlar:

Bu gruptaki kadınlar dinin ortaya koyduğu hüküm ile akıllarının-vicdanlarının kıskaçında kalmanın ızdırabını yaşayarak bu sorulara cevap vermektedirler. Kadının da erkeği dövebileceğini söyleyene rastlanmıştır.

İffetsizlik karşısında bir çözüm olarak gelmiştir. İffetsizlik sadece kadını ilgilendirmez erkekler de bu iffetsizliği yaparsa yaptırım olmalıdır. Kur'an'ın bütünlüğü bunu gerektirir. Hafifçe dokunun diyor, hata yapmışsa yollar ayrılmalıdır. Çünkü temel sökül müştür, bina da çökecektir. Kadın, erkeğin hoşlanmadığını yaparsa hafifçe dövülebilir.⁶⁷

Erkeğin durup dururken dövmesi haksızlıktır. Bir hata neticesinde dövülebilir.

Kadın da erkeği yanlış yaptığında uyarı amaçlı dövülebilir. Ayet dövme derken iffetsizlik varsa hafifçe uyarma anlamındadır. Bu ayetler dine mesafeli insanların takıldığı ayetlerdir.⁶⁸

Kuranın bu ayetini fırsat bilip kadına şiddet uygulayan cahiliyet öncüsü nice erkek tanıyorum. Aslında orada ki dövme fiili şiddet içermemektedir. Ayeti bilmiyorum kadın erkeğe dinimizin emanetidir. Bir ayetin bulunması erkeğe her fırsatta eşini dövme hakkı verir mi?⁶⁹

2.2.C. Akli İzahlarla Şiddete Karşı Çıkanlar:

Bu gruptaki kadınlar hiçbir gerekçenin şiddeti meşrulaştıramayacağını ifade etmektedirler. Kendini bilen eşini dövmeyiz. Kötü yola düşerse o farklı bir durum. Peygamber kadına kalkan eli lanetlemiştir. Biz da-yak yemedik o kadar yüz vermedik. Kadın çiçektir. Kadın Allah'ın emanetidir. Allah,"kadın benim size emanetimdir onlara hiyanet etmeyin" diye açık emir var.⁷⁰

Bizim dinimiz karıncayı incitmemeyi emretmiş. Anneleri, eşleri, bacıları dövmeyi nasıl tavsiye eder her-

62 Öztürk,115

63 Hatemi,39

64 (2/57) mülakat yapılan 57 kişinin 2'si bu görüşe olumlu yaklaşmaktadır.

65 III.Neslin verdiği cevaplar

66 II.Neslin verdiği cevaplar

67 III.Neslin Verdiği Cevaplar

68 II.Neslin Verdiği Cevaplar

69 I.Neslin Verdiği Cevaplar

70 III.Neslin Verdiği Cevaplar

kes islamiyeti öğrenip yaşarsa herşey güzel olur. Ayet böyle diyor diye kadın dövülmez. Kadını dövmek caiz değildir. Dayak islami bir metod olamaz. Peygamberimiz eşlerini dövmemişken böyle bir ayet nasıl değerlendirilir? Sürekli dayak yiyen kadın kocasını dövebilir.⁷¹

2.2.D. Bu Hükümle İlk Kez Yüzleşenler:

Kadının dövülmesi ile ilgili ayetin I.ve II.Nesil kadınlarda şaşkınlıkla karşılandığı ve bu durumun dinin ruhuna ve kutsal kitaba uymayacağı kanaatinde olduklarını gördük.

Yasak olması lazım ben hiç dayak yamedim. Duymadım.⁷²

Bu konuyu bilmiyorum.

Böyle bir ayet olduğunu bilmiyorum olacağını da sanmıyorum.

İlk defa duydum dinimiz şiddete izin veriyor mu?

Böyle ayet var mı? ⁷³

Hayır...asla....bu ayet kadına hakarettir...olamaz. Kuranda kadını dövme hakkı var mı? Kuranda böyle bir ayet var mıdır?⁷⁴

2.2.E. Kadına Şiddete Evet Diyenler:

Kadınların dövülmesine karşıyım ama kadın da haddini bilmeli.

Yemek yemek gibi birşey gayet doğal karşılanır.⁷⁵

2.2.F. Kadına Şiddetle İlgili Kadınların Çözüm Önerileri:

III. Ve II. Nesilde şiddeti içselleştirme eğilimi varken I. Nesilde şiddeti önlemeye dönük çözümlere rastlanır. Bu şiddet sarmalında büyümüş bir neslin aydınlanma aşaması olabilir. Verdiği cevaplar şöyledir: "Doğru değil zina etmiş bile olsa dövmek yerine boşanmayı tercih etsin. Günümüzde yasalar yenilenmeli kadın korunmalı..Ayrılmak medeni olan bu... Bu konuyu konuşmaktan çekiniyor kadınlar... gizleniyor... Şiddeti konuşmalıyız."⁷⁶

2.3. Birden Çok Kadınla Evlilik

Eğer, (velisi olduğunuz) yetim kızlar (ile evlenip onlar) hakkında adaletsizlik etmekten korkarsanız, (onları değil), size helâl olan (başka) kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikahlayın. Eğer (o kadınlar arasında da) adaletli davranmayacağınızdan korkarsanız o taktirde bir tane alın veya sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, adaletten ayrılmamanız için daha uygundur. ⁷⁷

Taaddüd-i Zevcat diye anılan bu mesele tarihin bir çok döneminde Çin'den İran'a kadar geniş bir yelpazede uygulanmıştır.⁷⁸ Ehli Kitap olarak bilinen Yadudilik ve Hristiyanlık dahi çok evliliğe izin vermiştir.⁷⁹ **Bütün bu bilgiler o günkü toplum yapısında çok evliliğin bir problem olarak görülmediğini ortaya koymaktadır.** Yukarıdaki ayet çok evliliğe bir ruhsat vermenin yolunu açmaz. Dul kadınlara ve yetim

71 II.Neslin Verdiği Cevaplar

72 III.Neslin verdiği cevaplar

73 II.Neslin verdiği cevaplar

74 I.Neslin verdiği cevaplar

75 I.Neslin verdiği cevaplar

76 I.Neslin verdiği cevaplar

77 Nisa,3

78 Topaloğlu,96

79 Topaloğlu,97

kızlara haksızlık yapmayı önlemeye dönük ahlaki bir ilkedir.⁸⁰ Bu ayetin çok evliliğe izin vermediği tam tersine savaşın açtığı yaralara bir çözüm olduğunu düşünen yazılara rastlamaktayız.⁸¹ **Çok evliliğin ancak adalet şartını sağlamakla mümkün olabileceğini** de söyleyebiliriz.⁸²

Cevapların Yorumlanması:

Kadınların önemli bir kısmı çok evliliğe şiddetle karşıdır. Çok evliliğe kesinlikle prim vermemektedir. Hiçbir gerekçe böyle bir evliliğin gerekçesi olamaz diye düşünmektedirler.. Kadınlar dayığa razı olup çok evliliğe tahammül edememektedirler. III. Nesilde dini argümanlarla karşı çıkış yokken II. Nesilde çok evliliğe dini gerekçelerle itirazlarda eklenmiştir. I. ve II. Nesilde çok evliliğe akli izahlarla karşı çıkmak yoğunlaşmaktadır. I. Nesil ise çok evliliğe hiçbir mazeret aramamakta, şiddetle karşı çıkmaktadır. İlginç bir istisna ise eşin rızası olursa I. Nesilde çok evliliğe sıcak bakana rastlanmıştır.

2.3.A. Karşı Olanlar:

"Karşıyım. Dinle ilgisi yoktur. Herşeyimi paylaşabilirim, eşimi asla.

Ne erkek ne kadın için olmamalı.⁸³ Hangi amaçla olursa olsun bu tarz evliliklere karşıyım. Benim için tek evlilik. Bunu kabul edemem. Dayığa razı olurum eşimin ikinci evliliğine asla...⁸⁴ Eski dönemlerde çok olmuştur. Şimdi fazla olmuyor. Ben karşıyım. Erkekler sadece bir kadınla evlenmeli ve onunla yetinmelidir. Kesinlikle olmamalı. Kadını yerin dibine sokan, kadının statüsünü düşüren bir durum. Doğru bulmuyorum. Bu devirde olmaz. Tek eşlilik doğrudur. Birden çok evlilik kıskançlık nedenidir. Hiçbir gerekçeyle olamaz. Kadına hakarettir. Kadını eşya yerine koymaktır.⁸⁵

2.3.B. Çok Evliliğe Mazeret Bulanlar:

Hastalık vs. varsa olabilir.⁸⁶ Zina yapmasındansa çok kadınla evlenmesi daha doğru değil mi? Bazı özel durumlarda belki⁸⁷ Bir kadını korumak için olabilir ama zevk için olmaz.⁸⁸

2.3.C. Akli İzahlarla Çok Evliliğe Karşı Çıkanlar:

Kadınlar evleniyor mu? Bir kadına bakamayan ikinciye nasıl bakar?

Dinin emri değildir. Güzel olan biridir. O dönemde izin verilmiş. Allah'ın emri birdir."⁸⁹ Günümüzde korunmak amaçlı çok evliliğe gerek var mı kadınlar artık çalışıyor. Bu konu zor bir konu imam nikahı ile alınıp madur edilen kızlar çok.

Adaletsizlikleri ile toplumda sıkıntıya sebep olan daha da artıran çok evlilik neden caiz olmuştur? Birden çok kadınla evlilik toplum hayatını olumsuz etkiler.⁹⁰ Bu sorunun birden çok yönü var. Birinci eşten sonraki eşlerle evlenme nedeni; Hastalık geçirip hayatın zorlaştığı bir raddede erkeğin nefesine zulmetmemek için evlenir ya da evlilik devam eder yani zaruretten olan ikinci evlilikler keyfiyetten olan evlilikler. İslam cahiliye dönemindeki sınırsızlığa bir sınırlama getirmiştir. Birden çok erkekle evlenmek gibidir. Engellenmelidir. Toplumu rahatlığa yöneltmez mi?⁹¹

80 Öztürk,106

81 İslamoğlu,144

82 Hatemi, 40

83 III.Neslin verdiği cevaplar

84 II.Neslin verdiği cevaplar

85 I.Neslin verdiği cevaplar

86 III.Neslin verdiği cevaplar

87 II.Neslin verdiği cevaplar

88 I.Neslin verdiği cevaplar

89 III.Neslin verdiği cevaplar

90 II.Neslin verdiği cevaplar

91 I.Neslin verdiği cevaplar

2.3.D. Dini Gerekçelerle Çok Evliliğe Karşı Olanlar:

Peygamberimizin önerdiği gibi adaletli olunamayacağı için karşıyım. Peygamberimizin evliliklerinin sebeplerini bilip bu konuda öyle konuşmak gerekir.

Peygamberimizin Hz. Aişe ile olan evliliği yaş farkı o kadar çok olmasına rağmen nasıl olmuştur. Bu konu zor bir konu İmam nikahı ile alınıp madur edilen kızlar çok. Bu ayet o gün kadının lehine bir ayettir ama bu gün cinsel içeriklidir.⁹² Dinde yasak değildir. Ancak eşler arasında adalet zordur. Bu yüzden tek evlilik daha mantıklıdır. Ayeti zamanıyla değerlendirmek daha doğrudur. Bugün için zor bir durumdur ama Suriyede kadınların korunması için ya da savaş sonrası kadınların korunması için olabilir. Erkekler neden peygamber efendimizin çok eşliliğini örnek gösterirde eşlerini nasıl davrandığını örnek göstermez.⁹³

2.3.E. Kabul Edenler:

Birinci eşten izin alması gerekir. İkinci eş geldikten sonra nifak, dedikodu, çekememezlik olmayacaksa ikinci eşe izin verilebilir.⁹⁴

2.4. Kadının Mirastaki Payı

Ana, baba ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır. Ana, baba ve akrabaların bıraktıklarından kadınlara da bir pay vardır. Allah, bırakılanın azından da çoğundan da bunları farz kılınmış birer hisse olarak belirlemiştir.⁹⁵

Allah size evlatlarınızın miras taksimini şöyle emrediyor: Çocuklarınızda, erkeğe iki kadın payı kadar, eğer hepsi kadın olmak üzere ikiden de fazla iseler, bunlara mirasın üçte ikisi ve eğer bir tek kadın ise o zaman ona malın yarısı vardır. Eğer ölen, ana ve baba ile birlikte çocuklar da bırakmışsa ana babanın her birine ölenin terekesinden altıda bir; şâyet ölenin çocuğu yok da, mirasçı olarak ana ve babası kalmışsa, ananın payı üçte birdir. Eğer ölenin kardeşleri varsa terekenin altıda biri ananıdır. Bu paylar, ölenin borçları ödenip, vasiyeti de yerine getirildikten sonra hak sahiplerine verilir. Baba ve çocuklardan, hangisinin size fayda bakımından daha yakın olduğunu, siz bilmezsiniz. Bütün bunlar Allah tarafından farz kılınmıştır. Şüphesiz Allah âlîmdir, hakîmdir.⁹⁶

Kitapta, kendilerine (verilmesi) farz kılınan (miras)ı vermediğiniz ve evlenmek istediğiniz yetim kızlara, zavallı çocuklara ve yetimlere adil davranmanıza dair, size okunmakta olan âyetler de bunu açıklıyor. Ne hayır yaparsanız şüphesiz Allah onu bilir.⁹⁷

Geçmiş dönemlerde Hamurabi kanunlarından Çin ve Japon toplumuna kadar kadın mirasın tarafı olmamıştır. Yahudilikte erkek varis yoksa kadın mirasın tarafı olabilir.⁹⁸ **Bütün bu bilgiler kadının ekonomik aktivitenin dışına itildiğini göstermektedir.**

Ayetteki az ya da çok ifadesi 11. Ayetteki ikiye bir oranının mutlak olmadığını gösterir. Kadın ilk kez bu toplumda mirasın tarafı haline getirilmesi devrim niteliğinde bir iyileştirmedir.⁹⁹ Bu ayetin ailenin ekonomik yükünün erkeğe bir yük olarak yüklenmesi ile ilgili anlaşılması gerektiğini söyleyenler de vardır.¹⁰⁰ Evlenirken verdiği mehir, iddet bekleme sürecinde kadının iâşe bedelinin erkeğe yüklenmesi gibi meseleler mirasta erkeği farklı kılmaktadır.¹⁰¹

92 II.Neslin verdiği cevaplar

93 I.Neslin verdiği cevaplar

94 I.Neslin verdiği cevaplar

95 Nisa,7

96 Nisa,11

97 Nisa,127

98 Topaloğlu,166-7

99 İslamoğlu,146,1 nolu dipnot

100 Hatemi,43

101 Ersan,92

Cevapların Yorumlanması:

Giresunlu III.nesil kadınlar nasstaki hükümleri ve mevcut uygulamayı eşitsiz bir uygulama olarak görüp eleştirmektedirler. Çünkü bu yaş grubundaki kadın mirasın direk tarafı olmakta ve eşitsiz uygulamaların mağduru olarak bu düşüncelere kapılmış olmalıdır. Dini uygulama ile cari hukuk arasındaki farklılık II.neslin dikkatini çekmektedir.Dini metinlere dönük eleştirileri dillendirmekte bir beis görmemektedirler. II.neslin mirasın eşit olması ile ilgili bir talebi yoktur. Bu nesil mirasın teorik kısmıyla daha ilgilidir. Çünkü bir çoğu henüz mirasın tarafı değildirler.

Tüm nesiller bağlamında miras konusunda ebeveyne ciddi eleştiriler yönetilmektedir. Allah'a havale etmeye varan eleştirilere rastlanmaktadır. Deneklerin en önemli katılımı bu gruptaki sorularda olmuştur.

Miras konusunda dini kaygıların diğer nesillere göre daha fazla öne çıktığı grup beklendiği gibi III. nesil değil I.Nesildir. Bu durum I. neslin dinin hükümlere daha kolay ulaşmaları/öğrenmeleri ve henüz mirasın tarafı olmamaları ile ilgili olmalıdır.

Bu konuda Bakırcı'nın yaptığı çalışma şöyledir: Eşit olmalı: 1.Nesil:88.4, 2.Nesil:89.8, 3.Nesil:90.4 ¹⁰²

2.4.A. Yasalarda Belirtildiği Gibi Eşit Olmalı Diyenler:

Eşit olmalı. Yasalar uygulansa yeter.Yoksa insanların hırsları belirleyici oluyor. Ben aldım kızlarıma da verdim.¹⁰³ Kadın da erkek gibi mirasta hak sahibidir.Ayırım yapılmamalıdır.Eşit aylaşılması gerekir. Evlatlar arasında ayırım olmamalı. Hangi evladın hayırlı olacağını rabbim bilir o nun eline de düşebilir eşit pay almalı.¹⁰⁴ Hakkı olanı almalı.

2.4.B. Dinin Ortaya Koyduğu Hükümleri Yeterli Bulanlar:

Bu cevabı veren kişi dinin uygulamasını doğru bulmakla birlikte oranı bilmemektedir."Dinimiz çok güzel paylaştırmıştır.. 1/3 ... kadın tekrar alacak .Eğitim miras olarak bırakılmalı.¹⁰⁵ Adetlerimizle yaşıyoruz ayetlerimizle değil.Kız baba evinden miras alsa yeğenler bile kötü karşılıyor. Dinimizde erkeğe mirasın fazla verilmesi sorumluluğu da fazla olması anlamına gelmez mi?¹⁰⁶ Kadın 1/3 paya sahiptir fakat aile bireylerinin kendi iradesiyle erkek kardeşe eşit hakka sahip olabilir mi? Ya da modern hukuka uymak insani vebale sokar mı? Kadın baba tarafından 1/3, eş tarafından 2/3 alırsa adaletli olduğunu biliyorum. Cennet annelerin ayakları altındadır diyen din kadını haktan mahrum etmez. Kadın mirastan hakkını almalıdır din bunu destekler islami eleştirmek isteyenlerin dillerine doladığı bir konu.¹⁰⁷

2.4.C. Dini Hükümleri Eleştirenler:

Niçin erkek iki kadın bir alıyor eşit davranılsa zulüm olur mu? Dinimizde kadın erkek eşitse neden kadına az veriliyor?

Günümüzde islami bakıştan uzak yapılıyor ben buna karşıyım.¹⁰⁸

Neden Kur'an'da erkeğin hakkı çok? ¹⁰⁹

102 Bakırcı,128 I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

103 III.Neslin verdiği cevaplar

104 II.Neslin verdiği cevaplar

105 III.Neslin verdiği cevaplar

106 II.Neslin verdiği cevaplar

107 I.Neslin verdiği cevaplar

108 II.Neslin verdiği cevaplar

109 I.Neslin verdiği cevaplar

2.4.D. Mevcut Miras Dağıtımındaki Uygulamalar Üzerinden Miras Dağıtım Eleştirisi Yapanlar:

Almadık. Babamız miras bırakmadı ama ben kızlarıma vermek istedim, eşim vermedi. Annem ölünce verilecekmiş. Kimin yaşayacağını Allah bilir.

Ben eşimden daha çok çalıştım. Eşim kendi üzerine malları tapuladı, kardeşim de iyi yerleri aldı. Dönümünü bilmiyorum. Bana halı kadar yer verdiler. Ben de Allah'a havale ettim. Babam bir dönüm verdi. Bunu kurban payı olarak vermiş. Ben almadım kardeşlerime kaldı. Beyimin malı var. 26 sene çalıştım ben de. Küçük kardeşim dindar ama kalbi temiz olacak.¹¹⁰

Kadını hakkının verilmemesi ebedi hak değil midir? Erkek evlat da kız evlat değil mi? Anne babanın bakımı noktasında erkek çocuklar pasif kalıyor. Gelinler "ben kaynana mı, kaynata mı bakmak zorunda değilim" diyorlar. Hastalanınca hastanelerde kız evlat peşlerinde. Mirasa gelince erkeğe 2 yada çoğu kıza erkek ne kadar lütfederse adaletsizlik değil mi? Kadınlar mirastaki paylarını biliyorlar ama medeni kanun uygulanmasını istiyorlar. Çünkü kız çocukları evlenene kadar baba evinde çalışıp birikim sağlıyor. Bu emek niçin gözardı ediliyor. Atalar mal vermede çekingen davranıyorlar ama hasta olunca kız çocuklarına yalvarıyorlar.¹¹¹

Kadınlar ana babasının mirasından erkek kardeşinin yarısı kadar pay almıyor maalesef. Eşinden kalan mirasla ömrünü sürdürüyor. Kadının mirastaki payı erkeğe düşen kadar değildir. Kadın mirastaki payını almalıdır bu Allah'ın emridir. Kadın da erkek gibi değerlidir. Evlat ayırımı yapan cahil insanlar nitekim onları sevgilerinden mahrum ettikleri gibi miraslarından da mahrum ediyorlar.

Kadın boşandıktan sonra miras payını ancak mahkeme yoluyla alıyor. Erkek mihriyi bile vermiyor. Annem diyor ki: "Kızlar aradan çıksın, el oğluna mal verilmez. Alırsan abin seni kapıya uğratmaz."¹¹²

2.4.E. Erkeğe Mirastan Daha Fazla Pay Verilmesini Kabulleyenler:

Bu grupta erkek lehine miras verilsin diyenlerin cevabı çok az miktarda olmuştur.¹¹³ Bunlar şu cevapları vermişlerdir: "Şartlar el verirse muhtaç ise almalı. Kadın mirastan pay alsın ama erkeğe daha fazla verilsin."¹¹⁴ Erkeklerin biraz daha fazla mirası olmalı.¹¹⁵

2.5. Kadının Çalışması

Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah insanların kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ve ailenin geçimini sağlamakta)dırlar. İyi kadınlar, itaat-kârdırlar. Allah'ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da "gayb"ı korurlar.¹¹⁶

Müslümanlar arasında kadının çalışmaması gerektiğini düşünenler geleneksel kadınlık rollerinden uzaklaşma ihtimalini düşündükleri için böyle bir usup geliştirmişlerdir. Peygamberimiz döneminde Kureyşli Şifa Hatun'un Hafsa annemize okuma öğrettiği, yine Hz. Ömer'in aynı hanımı çarşı pazar kontrol görevi verdiği bilinmektedir.¹¹⁷ Hz. Hatice annemiz gözleri ağrıdığına yaşlı bir kadına tedaviye giderdi. Yine Ukaz panayırında erkeklerle beraber imtihan edilen kadınların olduğunu biliyoruz.¹¹⁸

Kadınların çalıştığına dair en iyi örnek Hz. Hatice'dir. İslamın geldiği ilk dönemlerde kadınların çalıştığı sektörlerden bazıları şunlardır: Güzel koku satmak, Kabe'nin tamirinde çalışmak, Kabe'nin aydınlatıl-

110 III.Neslin verdiği cevaplar

111 II.Neslin verdiği cevaplar

112 I.Neslin verdiği cevaplar

113 2/14 Bu grupta cevap veren 14 kişinin 2 kişisi bu cevabı vermiştir.

114 III.Neslin verdiği cevaplar

115 I.Neslin verdiği cevaplar

116 Nisa Suresi,34

117 Topaloğlu,260

118 Savaş,23

masında görev almak, ebelik, kızları sünnet etmek, berberlik¹¹⁹ gibi daha çok erkek mesleğinin yanında yemek, hayvanı sağlamak, elbiseleri yıkamak, yün eğirmek ve çocuklara bakmak gibi kadın rollerine yatkın işleri yaptıkları anlaşılmaktadır.¹²⁰

Cevapların Yorumu:

Kadının çalışması gerektiğini savunanlar kadının kendisini güvence altına alması, sosyal konumunu ve erkeğe karşı pozisyonunu kuvvetlendirmesi için çalışmayı savunmaktadırlar. Tüm nesiller ciddi bir oranda çalışmayı desteklemektedir. III. Nesil bile çalışma konusunda hassastır. II. Neslin kadının çalışmasına dönük eleştirisi felsefi niteliklidir. Kadının annelik ve ev kadınlığı rolünü hatırlatması açısından önemlidir. Dinin kadına yüklediği birinci görevin evi geçindirmek değil, kadınlık rolünün hakkını vermek olduğunu hatırlatacak kadınlara II. Nesil kadınlarda rastlanmıştır. I. Nesilde kadın çalışmasının toplum huzurunu bozacağı itirazının seslendirildiğini de kayıtlara geçelim.

III. Nesil kadının çalışmasını hayıflanarak arzulamaktadır.

2.5.A. Kadının Çalışması Gerektiğini Düşünenler:

Bu gruptaki kadınlar feminist bir söylemi dillendirmektedirler. Söylemlerini mevcut duruma tepki üzerinden temellendirirlerken aynı zamanda saldırgan bir dili tercih etmektedirler. Geleneksel kadın rollerine tepkili bir dilleri vardır. Kadının çalışmasının kendini ifade etmesine yardımcı olacağını düşünmektedirler.

Eve kapatılmasına karşıyım. Çalışmak, üretmek güzel. Kendini geliştirir, tekamül ettirebilir. Bir dünya görüşüne sahip olmak, ekonomik özgürlük için gereklidir. İnsanın kendini ifade etmesi için önemlidir.

Çalışmayan ev hanımının durumu devenin gözünü bağlayıp aynı yerde dönerek su çekmesine benzer. Ezilmemek için çalışmalı, gelinimi çalıştırıyorum güçlü olsun diye. Eşim beni çalıştırmadı. Bunun pişmanlığını duyuyorum. Erkeğe boyun eğmemek için çalışmalı mutlu, müreffeh hayat istiyorsa o zaman çalışmalı. Kadın ayaklarının üstünde durur kızlar da ondan örnek alır. Şiddeti engeller, dilediği gibi hayrını yapar.

Ben çalıştım ama eşim ekonomik olarak beni madur etti. Erkeğin eline bakmamak için çalışmalı.¹²¹ Kadın kazandığı parayı kocasına vermeme hakkına sahiptir. Çalışma sahalarında kadına da ihtiyaç var kadın da çalışmalıdır kesinlikle çalışmalı hem maddi hem sosyal alanda kendini güvende hissetmeli Çalışan kadın ev hayatının ve sosyal hayatın gelişmesine katkıda bulunur. Çalışmak için mutlaka erkeklerin izni olmalı mıdır kadın neden eve hapsedilmiş çalışıp üretmesinde ne sakınca olabilir ki? Kadın çalışıp kazanıyor evde eşlerin daha yardımcı bir tutum sergilemesi gerekmez mi günümüz şartlarında kadın erkek aynı ortam paylaşıyor. Bunda kadının suçu ne? Çalışmayan kadın kocasının cebinden izinsiz para alabilir mi? Günümüz şartlarında gereklilik. Çalışmasından yanayım. Erkeğin hamalı olmamalı. Erkek çalışıyorum deyip kenara çekiliyor. Üretici olmasının ne zararı olabilir ki topluma örnek olması için çok önemlidir.¹²²

Kadın iffetine ve namusuna düşkün olduğu sürece ben çalışmasını uygun buluyorum. Her kadının çalışmaya hakkı var. Allahın emirlerine karşı gelmeyecek şekilde çalışabilir. Kadının çalışmasını engelleyen bir yasak yoktur dinimizde. Çalışırken kadın erkek ilişkilerine dikkat edilmelidir günümüzde tek maaşla geçim zor mecburen çalışıyoruz ama aslında kadın bebeğini bile emzirmek zorunda değil. Kadın namusuna söz getirmeden çalışıyorsa ne sakıncası olabilir. Her meslekte kadına ihtiyaç var. Kadın çalışmalı. Daha iyi oluyor.¹²³

119 Savaş,27

120 Savaş,28

121 III. Neslin verdiği cevaplar

122 II. Neslin verdiği cevaplar

123 I. Neslin verdiği cevaplar

2.5.B. Kadının Çalışmasına Karşı Çıkanlar:

Yaşanılan hayat, tüketim alışkanlığının değişmesi gibi bir takım sebepler, kadının çalışmaya olumsuz anlam yüklemesini engellemiş olmalıdır. III. nesilde karşı olan sadece bir kişidir.¹²⁴ Cevabı şöyledir: “Evinin kadını da olacak.” Bu cevap modern kadının unuttuğu kadınlık rolüne bir itiraz olarak anlamlıdır.

Kadın caiz olmayan ortamlarda çalıştığı için aldığı para haramdır. Kadın çalışmalı evine katkıda bulunmalı deniliyor. Çoluk çocuk yolda izde kalıyor dinimizce bu doğru mu? Dinimizde kadının öncelikli görevi ne? Kadın önce anne ve eş olmalı. Kadınlarımız kariyer yaparken acaba çocukları ne oluyor¹²⁵

Kadının çalışmasına karşıyım. Kadın çalışınca toplumun huzuru bozuluyor evde gereken değer verilmiyor. Kadına para verilecekse para eşine verilmelidir.¹²⁶

2.5.C. Bir Gereğe Bağlı Olarak Kadının Çalışmasına Sıcak Bakanlar:

Ekonomik ihtiyaç varsa çalışılmalı. Kadınların ekonomik özgürlüklerini eline alabilmesi için çalışma hayatına katılması gerekir. Kendi parasını kazanınca daha önde oluyor. Evet. Sosyalleşmesi için gerekli. Eşine destek olup helaliyle kazanıp yemek için çalışmalı. Erkeklerin çalışmadığı konumlar nasıl doldurulacak. Kadının ekonomik özgürlüğünü bulması erkekler için problem mi teşkil ediyor?

2.6. Kadının Eşinden İzinsiz Dışarı Çıkması

Evlerinizde oturun. Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekatı verin. Allah’a ve Resülüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.¹²⁷

“Kocanın karısı üzerindeki hakkı: (Kocasından izinsiz evden çıkmamasıdır. Eğer çıkarsa, kocası zalim ve asi bir kimse olsa dahi, eve dönünceye yahut tövbe edinceye kadar Cenab-ı Allah ve gazap melekleri ona lanet ederler)”¹²⁸

Cevapların Yorumu:

Burada ayet ve hadislerin indiği ortam ve iniş sebebi dikkate alınmazsa kadın için ev bir hapisaneyeye kocada gardiyana dönüşür.

III. Nesilde eşinden izinsiz dışarı çıkılmaması gerektiğini söyleyenler diğer nesillerden daha fazladır.

II.Neslin bu konudaki eleştirisi oldukça serttir.Bu meseleyi dini çerçevede değerlendirmek yerine akıl,-güven ve kadının ikinci sınıf olarak algılanması gibi gerekçelerle temellendirmektedirler.Bu konuda sert bir tutum izlemeye devam etmektedirler.

Bu bölümdeki sorularda en şaşırtıcı sonuç I.Neslin verdiği cevaplarda olmuştur. Bu nesil eşinden izinsiz çıkılmaması gerektiğini yüksek sesle dillendirmektedirler. Dini kaygılarla taraftar olana ve karşı çıkana rastlanmamıştır. Geleneksel öğretiye yakın bu cevaplar Kur’an Kurslarının yaygınlaşması, medyatik din öğretimi ve dini cemaatlerin yaygınlaşmasıyla bu kanaatin yaygınlaştığını düşünebiliriz.

2.5.A. İzinsiz Dışarı Çıkılmasına Taraftar Olanlar:

Bu gruptaki cevaplarda dini hassasiyet referans alınmadan sadece eşlerin birbirine güveni esas alınmıştır. Bu teklifi çağ dışı bulacak kadar aşırı bir dile de rastlanmıştır. Bu durum çoğunlukla dinî bir emir olarak algılanmamaktadır.

124 III.Nesilde cevap veren 14 kişiden sadece 1’i böyle düşünmektedir.

125 II.Neslin verdiği cevaplar

126 I.Neslin verdiği cevaplar

127 Ahzab,33

128 Hadis

İnsan haklarına aykırı bir uygulama,saygı çerçevesinde yürütülmeli,dinin bir emri değildir. Camiye, derse, arkadaşına niye gitmesin? Katılmıyorum. Hangi devirde yaşıyoruz. Yurt dışı, şehir dışı tamam, bilgi verilir. Güven önemlidir.¹²⁹

Her dışarı çıkışta izin gerekir mi? Kadın iradesiz mi iyiyi kötüyü ayıramaz mı?

Sıkıntılı bir eş ise tabi ki müdahale edilmeli aynı şey erkek için de geçerli değil mi? Eşin baskısı güven-sizlik anlamına gelir. Erkekler kadının ailesi ile de görüşmesini engelliyor. Anne baba bakıma muhtaç olabilir. İyi bir evlilikte kesinlikle problem olmaz. İki taraf için de gereklidir bilgi vermek. Erkek de kadından izin alacak mı? Haber mi vermek lazım izin mi almak lazım? Erkek annesine dahi göndermi-yorsa yalana mı başvurmalı? Her işte kadının eşinden izin istemesi kadını ikinci plana atmaz mı erkeği üstün göstermez mi? Kadın çocuk mudur? Zaten sakıncalı yerleri bilecek olgunluktadır. İzin nasıl açık-lanır aile ortamı, saygı ve sevgi gereği bilgi verilir.¹³⁰

Eşine güveniyorsa izne gerek yoktur.

Hala böyle insanlar var mı?

Camdan bile bakmasına tahammül edemeyenler vardı. Güvenmek gerekir.

İzin karşılıklı olmalı, haberi olması yeterlidir. Bu güvenle alakalıdır.¹³¹

2.5.B. İzinsiz Dışarı Çıkılmasına Karşı Çıkanlar:

Haber verilmeli, eşimin istemediği yere gitmem. Bir nedeni vardır. Gerekçesiz engelliyorsa psikolojik rahatsızlıkları vardır. Camiye, derse, arkadaşına niye gitmesin? Eşim çeker gider. Ben söylerim. Karşılıklı izin de bir aile terbiyesi gerektirir.¹³²

Eşi izin vermiyorsa çıkmamamalıdır. Bazen boşanmaya kadar gidebiliyor orta yol bulunmalıdır. Yanlış ve sıkıntı verecek yer olmadıkça gidebilmelidir. İzin almadan dışarı çıkamaz mı kıska boşanmış mı sayılır.¹³³

Yakın yerlere izinsiz gidebilir ama uzağa gidemez.

Kadının sorumluluğu erkeğe aittir. İzinsiz gidemez. Sosyal hayatta aynı mekanı paylaştığımız insanlara haber vermeden dışarı çıkmıyorsak eşimizden de habersiz çıkamayız. Doğru değil. Önemli bir gerek-çesi varsa bu istisnadır. Çıkarsa eve dönünceye kadar gazap melekleri ona lanet eder. Kocasına haber vermesi gerekir. Kıskaç erkekler açısından önemlidir. Bilgi vermelidir. Acil durumlarda olabilir. Ana babaya gitme diyemez her halde. Olumsuz yerlere gitmez zaten. Bu erkek için de geçerlidir

İzinsiz çıkmamak gerekiyor ama çıkıyoruz.

Zaruri ihtiyaçları için çıkabilir.mutfak gibi. Uzak yerler için izin istemeli ama yakın yerlere izne gerek yok. Kesinlikle çıkamaz. Kadın ve erkek birbirinden habersiz gitmeleri saygısızlıktır. Kesinlikle izin al-malıdır. Eşler birbirine söylemeli.¹³⁴

2.5.C. Kadının İzinsiz Dışarı Çıkışında Dini Referans Olarak Alanlar:

Dinin yasakladığı yerler için tamam. Normalde çıkmaması lazım. Biz bazı hatalar yapıyoruz herhalde. Anne baba, doğum yapanın yanına giderim din buna izin vermiş.¹³⁵

129 III.Neslin verdiği cevaplar

130 II.Neslin verdiği cevaplar

131 I.Neslin verdiği cevaplar

132 III.Neslin verdiği cevaplar

133 II.Neslin verdiği cevaplar

134 I.Neslin verdiği cevaplar

135 III.Neslin verdiği cevaplar

2.6. Kadının Erkeklerle Bir Ortamda Okuması

Karşı çıkanlar dini kaygılarla değil, rasyonel nedenlerle karşı oluşlarını temellendirmektedirler. II. Nesilde karşı çıkana rastlanmamıştır. Tüm nesillerde ise birlikte eğitim almanın hiçbir sakıncasının olmayacağı hatta bir takım olumlu yönlerinin bulunduğu öne çıkarılmaktadır. I. ve III. Nesilde karşı çıkanlara rastlanmaktadır. Taraftar olanlar her nesilde de kahr ekseriyeti oluşturmaktadır. II. Nesilde taraftar olanların sayısı en üst düzeydedir. Bu gruptakiler hem akli hem de dini gerekçeleri kullanarak taraftarlıklarını izhar etmektedirler. Çekinceleri olanlar I. nesilde artmaktadır.

2.6.A. Karşı Olanlar:

Ayrı okursa daha iyi ama şimdi yok öyle. Üniversite kapıları bir alem. Babam erkeklerle okumaya göndermedi.¹³⁶ Ayrı okumaları daha rahat olabilir.¹³⁷

2.6.B. Taraftar Olanlar:

Her zaman okumalı. Kadın-erkek diye ayırmıyorum. Doğru buluyorum, karşı cinslerin birbirini tanıması, diyalog için önemli. Bayan hoca olmasa erkek hoca olsa da gelirim. Ben Kur'an Kursu yokken erkek hocadan ders aldım. Erkek arkadaşlar kardeş gözü ile bakılmalı. Ahlakı ile oturunca ne sakıncası olur. Toplumsallaşmaya katkısı var. Üniversitede olur, camide namaz da olmaz.¹³⁸ İlim tedris etmek kadın erkek her müslümana farzdır. Sıkıntılı durumlara meydan vermemek iki tarafında sorumluluğundadır. Dinimizde kadının dışarı çıkması yasak ama okuması kendini yetiştirmesi gerekir. Bu nasıl olacak? Eğri insan eğridir eğitim şart değil mi? Bir ortamda okumasının ne sakıncası olabilir? Ayrı okumak bir gereklilik midir? Peygamber eşleri böyle mi davrandı? Hz. Ömer devrinde kadının davranışı bize eğitimdeki rahatlığı göstermiyor mu? Bu çağda erkek-kadın ayrımı doğru mu? Bazı cemaatlerde kız çocuklarının okutulmaması görüşü hakim. Anlamıyorum Niye okumasın? Herşey cinsellik midir?¹³⁹

Kadın uygun kriterlerde giyinmişse olur. Okumasında sıkıntı yoktur. Tanınmak için ya da kendini göstermek için tuhaf davranılıyor. Zaten öyle yanyana oturmamak sıkıntı yok. Olabilir kadın erkek eşittir. Şartlara göre değişebilir. Anne ilk öğretmen olduğuna göre kız çocuğu mutlaka okumalı. Kardeş ve arkadaş olduğu sürece olur.¹⁴⁰

2.6.C. Çekingeleri Olanlar:

Ortam olsada en azından bazı dersler ayrı olsa ama eğitim şart. Kadın erkek aynı ortamda eğitim bilinci verilmeli¹⁴¹

İki grupta da art niyet olmaması çok önemli okuyabilirler ama ayrı olursa daha iyi olur. Kur'an-ı Kerim'de zina yapmayın değil zinaya yaklaşmayın geçiyor günümüzde aynı ortamda bulunmak artık bir zorunluluk. Ayrı eğitim gayri müslim ülkelerde, yurt dışında eğitimden daha fazla verim almak için yapılan bir uygulama.¹⁴²

2.7. Haremlik - Selamlık:

Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranmanız hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temizdir.¹⁴³

136 III. Neslin verdiği cevaplar

137 I. Neslin verdiği cevaplar

138 III. Neslin verdiği cevaplar

139 II. Neslin verdiği cevaplar

140 I. Neslin Verdiği Cevaplar

141 II. Neslin Verdiği Cevaplar

142 I. Neslin Verdiği Cevaplar

143 Ahzab, 53

Bu ayetten hayatın tüm aşamalarında kadın ve erkeğin bir arada bulunmasının yasaklandığı sonucunu üretmek tarihi gerçekliğe aykırıdır. Peygamberimiz Zeynep Bt.Cahş ile evlenmiş ve ashabına ziyafet vermişti. Misafirler gitmesine rağmen üç kişi sohbete daldı ve peygamber bu durumdan rahatsız oldu. Bir rivayete göre adamlarla arasına perde çekti bir başka rivayete ise kalkar gibi yaptı.¹⁴⁴

Cevapların Yorumu:

Günlük hayatta Giresunlu kadınların dini kaygıları yüksek olmamasına rağmen tanımadıkları erkeklerle beraber oturmaktan rahatsız oldukları görülmüştür. Karşı çıkanların akli izahları ve bu durumu haklılaştırıcı gerekçeler taşıyan bir dillerinin olduğunu gördük. Giresun genelinde bu uygulamaya taraftar olanların sayısı yaş grubu hesaba katıldığında oldukça düşük olduğunu görürüz.(4/57)¹⁴⁵

Bu uygulamayı eleştirenlerin dillendirmedikleri eşlerin birbirlerinin arkadaşından şüphe etmek gibi bir sonuç doğurduğu ifadelerinde gizlidir. Karşı olanlar bunu çağın gerisinde bir davranış olarak tanımlamaktadırlar. Taraftar olanlar bunu dini bir vecibe olarak değilde yabancı bir erkeğin yanında rahat edememek, kadının namusuna halel getirecek davranmanın önüne geçmek gibi gerekçelere dayandırmaktadırlar.

I. Nesilde haremlik selamlık taraftarı olanların sayısı diğer nesillerden oldukça fazladır. Bu kanaatin oluşmasında yaygın din eğitimi ile bilgiye ulaşmada I.Neslin daha şanslı olmasının etkisi olduğu düşünülebilir.

A) Haremlik Selamlığa Karşı Olanlar:.

Asla. Karşıyım kabul etmiyorum. Misafirliğe gittik eşimle evin erkeği kapıyı açtı eşim onunla odaya gitti ben ortada kalakaldım bu kadar sıkı mı ? Sokakta erkek görmüyor muyuz? Eskiden varmış, yanlış buluyorum eşimin arkadaşları, arkadaşlarımla eşleri bunlar. Ne mahzuru olabilir? Edebi ile oturduktan sonra yeter ki art niyet olmasın¹⁴⁶

Gereksiz buluyorum. Kesinlikle karşıyım. Burada tesettür belirleyici olmalı.

Akraba ilişkilerinde çok dikkat etmiyoruz. Bu çağda doğru mu? Bir arada oturup konuşmak niçin yanlış olsun ki. Kimse kimseyi görmeyecek çok katı değil mi?¹⁴⁷

Mahzur yok. Kalpleri temiz insanlar için böyle bir şeye gerek var mı?

Asla olmaz. Gericilikten başka bir şey değil. Edebiyle olunca olur.¹⁴⁸

B) Toplumsal Baskıyı Hesaplayarak Karşı Olanlar:

Biz uygulamıyoruz. Yeri geldiğinde olabilir ama toplum çok hoş karşılamıyor.¹⁴⁹

C) Haremlik Selamlık Uygulamasına Taraftar Olanlar:

Bilmediğim bir insanla oturup kalkmak doğru değil. Çok katılamıyorum. Önceden oturuyordum, eşimin ölümünden sonra asla. Eşim misafiri yolcu eden kız yeğenine erkek yolcu edilmez diye şamar attı. Yabancı erkeklerle oturmak istemem babamın arkadaşı imiş oturmam. Rahat olmaz, namazda gibi edebli olmak lazım yabancılarla zaten görüşmüyoruz yeğenlerle oturuyoruz.¹⁵⁰

Dini bir gerekliliktir. Kadın kimlerle aynı ortamda oturabilir. Çok katı olmamak kaydı ile evet. Evimize gelenlerle haremlik selamlık oturmazsak günahkar olur muyuz. Kadın haremlik-selamlık oturmak istiyor erkek oturmuyor ne yapabilirim? Ben islami kuralların yaşamasını uygun görüyorum ama toplumda çok

144 El-Vahidi, 297-8

145 57 kişiden sadece 4'ü onaylamıştır.

146 III.Neslin Verdiği Cevaplar

147 II.Neslin Verdiği Cevaplar

148 I.Neslin Verdiği Cevaplar

149 III.Neslin Verdiği Cevaplar

150 III.Neslin Verdiği Cevaplar

eksiklik var. Bu yüzden aşırılık sayıyoruz. Temel dini bilgiler kültürümüzle birleştirilmeli yerine göre olmalı cinsellik düşünen erkeklerle bir arada oturmamak tabi ki doğru¹⁵¹

Güzel bir uygulama. Kadınların tacizden uzak olması için iyi bir uygulama.

Dindar insanları ayıran bir yöntem. Ayrı oturmalıdır. Erkeğin kadınlarla ilgili yorumları oluyor ya kilolu vs. Ayrı olursa olmaz gelişmişlikle mi alakalıdır acaba. Tanımadığım insanın yanında zaten rahat edemem.¹⁵²

D) Kararsız Olanlar:

Yakın akraba ile yabancı erkek ayırımı yapılmalıdır. Kayınvalide-kayınpedere de yabancı gibi mı davranacağız? Cenaze, düğün vb. nasıl davranılmalı. Günümüzde neden uygulanmamaktadır.¹⁵³ Tanımadıklarına uygulamam yakın akrabaya uygulamam.

Bu bizde yok yani mekan olarak.Ama sohbet anlamında öyle ayrı sohbet ederiz.

Neden ayrı olsun ki akrabalarla bu uygulamayı yapamayız darılırlar. Günümüzde pek yok ama olsa iyi olur.¹⁵⁴

2.8. Erkeğin Üstün Oluşu

Erkeklerin, kadınları üzerinde (hakları) olduğu gibi, kadınların da erkekleri üzerinde maruf (hakları) vardır. Erkeklerin, kadınların üzerindeki (hakkı) bir derece daha üstündür. Ve Allah, Azîz'dir, Hakîm'dir.¹⁵⁵

Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır. Çünkü Allah, insanların kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ve ailenin geçimini sağlamakta)dırlar. İyi kadınlar, itaatkârdırlar. Allah'ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da "gayb"ı korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün. Eğer itaat ederlerse, artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. Şüphesiz Allah, çok yücedir, çok büyüktür.¹⁵⁶

Erkeğin kadın üzerine "kavvam" olması kadının nafakasına ve ihtiyaçlarına bakmak, onu mürakabe etmek/koruyup kollamak görevi dolayısıyla bu hakkı elde etmiştir.¹⁵⁷

Sahabeden bir adam karısına bir tokat atmıştı. Kadın babasıyla Efendimize bu durumu aktardığında Peygamberimiz kısıta bulunmasını önermiş bu ifade üzerine bu ayet inmiş Peygamberimizde "Biz bir iş murad etik, Allah başka bir şey murad etti" buyurdu. Ayet bu olay üzerine inmiştir.¹⁵⁸

Burada kavvam kavramı sadece geçim sağlamaya indirgenmemeli, İnsan fıtratı dikkate alınmalıdır.¹⁵⁹ Erkeğin aile reisliği toplumun en küçük biriminde ortaya çıkacak karmaşayı önlemek ve huzuru sağlamak amacıyladır. Bu üstünlük ontolojik değil, fonksiyoneldir.¹⁶⁰

Cevapların Yorumu:

III.nesilde erkeğin üstün olduğunu söyleyene rastlanmamıştır. Yaptığımız görüşmelerde kadınlar dinin kadına daha çok değer verdiğini ifade ederek erkek üstünlüğünün toplumsal bir algının sonucu olduğunu dile getirmişlerdir. Toplumun erkeğe bir üstünlük verdiğini ama kadınların bunu eleştirel bir dille

151 II.Neslin Verdiği Cevaplar

152 I.Neslin Verdiği Cevaplar

153 II.Neslin Verdiği Cevaplar

154 I.Neslin Verdiği Cevaplar

155 Bakara,228

156 Nisa,34

157 Topaloğlu,73

158 El-Vahidi,122

159 İslamoğlu,157

160 Aydın,89 (C.24)

karşıladığına şahit olduk.

II. Nesilde erkeğin üstün olmadığını söyleyen çok az kadına rastladık.¹⁶¹ Bu nesilde ciddi bir erkek karışıklığının olduğu görülmektedir. Erkeğin üstünlüğü tezine kadının daha üstün olduğu sonu her nesilde rastlanmıştır. Sadece 1.nesilde erkeğin üstün olduğunu söyleyen deneklere rastlanmıştır.¹⁶²

A) Erkeğin Üstün Olmadığını Söyleyenler:

Hatta kadının daha üstün ve daha akıllı olduğunu ifade edenlere de rastladık.İzahlar şöyledir: Fiziksel üstünlük doğru ama güçlü olan üstün olamaz. Farklılıklar üstünlük sebebi ise kadın doğum yapıyor erkek doğum yapabiliyor mu? Anne, hamile bütün sorumluluk annede. Evde, toplumda, her yerde her şeyin başı anne. Bir çok ailede erkek sorumluluğu anneye bırakıp gidiyor. Hak Teala bir hak vermiş ama kadın kendini savunmalı bazen onun dediği, bazen benim dediğim olur. Eşittir. İkisi de 9 aylık. Ben 26 sene çalıştım eve gelince o uyudu. Yine yemeği ben yapardım. Kadın daha akıllı, ince fikirli ama sözünü tutan dinleyen yok. Kadının sözünün dinlendiği ailelerde daha farklı, daha düzenli bir durumun meydana geldiği gözleniyor.

Şahitlikte akıl belirleyicidir, Duygusallık erkeklerde de fark yaratabilir. Bazen aynı olayda şahitler o kadar farklı ifade verebiliyor ki¹⁶³

Erkek kadınsız yapamadığına göre nasıl üstün olur.. erkek olmak üstünlük için yeterli mi? üstünlük takvadır. eşine karşı gelen cennetlik mi cehennemlik mi? dinimiz böyle bir üstünlük vermemiş neden böyle algılanıyor erkeğin fiziki güç üstünlüğü dışında üstünlüğü var bu bir eğitim erkeleri böyle yetiştiriyoruz. Burda iş kadına düşüyor... eğitim...saçı uzun akıllı kısa " anneleri de aşağılama değil midir. Erkeğin geleneksel bir üstünlüğü vardır. Üstünlük ancak takvadır. Toplumu yetiştiren kadındır. Kız-erkek yetiştirirken anneler dikkat etmeli¹⁶⁴

Değildir ama kadın erkeğe saygılı davrandığı için öyle gözükmüyor. Fitrat farklıdır üstünlükten bahsetmek yanlış olur. Kadın şefkatiyle üstün,erkek bilek gücüyle,kadın narinliği ile erkek cesareti ile üstündür. Erkek kadından üstün değildir ancak evin idaresi ve geçimi erkeğe verilmiştir. Üstünlük takvadır. Kadın hassastır. Duyguları ile hareket eder, erkeğin ege kemiğinden yaratılmıştır. Kırılgandır. Bazı kadınlar vardır ki zeka, algı vs. bakımından erkekten ileridedir. Daha üstündür. Üstünlük bilgi ve eğitimle olur. Günümüzde her alanda çalışan kadın varken hala bu konu konuşuluyor mu? Üstün değil saygılı olmak lazım derim ben¹⁶⁵

B) Erkeğin Kendini Üstün Görmesi:

Bu grupta kadınlar erkeklerin kendilerini üstün gördüklerini bunun farkında olduklarını ailenin huzuru için böyle davranmak zorunda olduklarını gördük. Cevaplar şöyledir:

Ben üstünüm diyor. Her şeyde,her sözünde üstün gidiyor ne yapalım. Ben üstün görmüyorum ama erkek evin reisidir.¹⁶⁶

Erkekler maalesef itibari ile üstünler erkeğin üstün oluşu kadınların kabul ettiği bir durum değildir.¹⁶⁷

C) Erkek Üstündür Diyenler:

Sadece güç. Erkek üstündür bunu toplum veriyor dinimiz değil. Erkek her zaman kendini üstün görür böylece kadın da onu üstün görmeye başlar. Eşini ezmek, incitmek şartıyla evet.

161 21 kişiden 2'si cevap vermiştir.

162 I. Nesilden 21 kişiden 4 kişi bu durumu onaylamaktadır.

163 III.Neslin Verdiği Cevaplar

164 II.Neslin Verdiği Cevaplar

165 I.Neslin Verdiği Cevaplar

166 III.Neslin Verdiği Cevaplar

167 II.Neslin Verdiği Cevaplar

D) Kararsız Olanlar:

Duruma göre değişiklik gösterebilir. Fizik olarak güçlü olabilir ama herşey benden sorulur anlamına gelmemelidir. Sorgulanması gereken erkeğin fiziki olarak üstün kadının ise naif yaratılmasıdır. Her ikisi de üstündür. Yalnız bu üstünlük eşinin gücünün yetmediği konularda olmalı.

2.9. Kadının Erkeğe Kesin Olarak İtaat Etmesi

Erkeğe itaat etmeyi kabul etmeyenler tüm nesillerde yaklaşık aynı argümanı seslendirmektedirler. Esir miyim. Köle miyim. Kabul edenler ise aile içinde mutluluğun devamı için buna razı olmak gerektiğini dillendirmektedirler. Bunu yaparken dini delillerle kendi pozisyonlarına anlam katma arayışı içine girmektedirler. I.Neslin erkeğe itaat edilmesi noktasında kredisi diğer nesillerden daha fazladır. Aynı zamanda erkeğe şartlı evet deme noktasındada geniş bir kredi açmıştır.^{168(7/21)}

A) Kabul Etmeyenler:

Neden, kadın köle mi? Yok hayır karşılıklı sevgi ve saygı bir yerde bıkıyorsun.

Şimdi kadınlarda hatır yok bırakıp gidiyorlar. Onlar uyudu biz evde de çalıştık.

Çok katılmıyorum severiz sayarız ama ölçü olmalı.¹⁶⁹ Kesin itaat sadece Allah'a olur.Kadının itaatinde bir sınır olmalı mı?

Onun bende ne kadar hakkı var ise benim de onda o kadar hakkım vardır. Katılmıyorum. Etik, ahlaki durumlara uymayan onurunu, grurunu etkileyen durumlarda itaat etmemeli. Her durum da itaat gerekir mi? Kadın tesettür istiyor erkek hayır diyor, kadın Kur'an Kursuna gelmek istiyor ama erkek hayır diyorsa kadın esir mi ki itaat etsin.¹⁷⁰ Kadın erkeğe itaat ederse özgür olamaz. Terazi dengede tutulmalı. Bu konuda eşitlik olmalı.¹⁷¹

B) Kabul Edenler:

Sağlıklı, mutlu ve huzurlu bir hayat için olmalı. İtaat olmalı ama saygı ve sevgi içerisinde olmalı. Allah'ın emrine ait ise uyarmalı, dikleşirsen olmaz. Geçim olmaz. Evlenmeden erkekler esnek oluyor, evlenince iş değişiyor, kadın giderim deyince gidersen git evlenirim diyebiliyor. İtaat etmeli erkeği anlayışlı ise. Ben eşim yatmadan yatmam. Çalışan gelinim var. O da öyle oğlum yatmadan yatmaz.¹⁷²

Eğer benden başkasına secde edilecek olsaydı kocalarınıza edin derdim. Şartları yerine getirene itaat edilir.¹⁷³

Kadın erkeğe saygılı davranırsa ailede huzur ve mutluluk olur. Eğer bir kimsenin Allah'dan başkasına secde etmesi gerekseydi kadının kocasına secde etmesini emrederdim. Ailede birlik olması için itaat şart.¹⁷⁴

C) Şartlı İtaati Savunanlar:

Peygamberimiz "herkes elinin altında bulunanlardan sorumludur." buyuruyor. Buradaki alt kavramı yanlış anlaşıyor. Devlet reisi halkından, kocalar eşlerinden sorumludur. Allah'ın emrettikleri konusunda tamam ama tersi istenirse körü körüne itaat ise hayır kesin itaat diye bir şey yok. Olumsuz bir durum yoksa olur. Erkek evin herşeyini karşılıyorsa tamam. Karşılıklı olmalıdır. Yerine göre değişir. İslami hassasiyetler dışında bir itaat ise bu geçersizdir. Toplum ve dine aykırı bir durum yoksa evet eğer erkek hak ediyorsa abartmadan olmalı.

168 21 kişiden7'si erkeğe şartlı itaat etme yönünde irade beyan etmiştir.

169 III.Neslin Verdiği Cevaplar

170 II.Neslin Verdiği Cevaplar

171 I.Neslin Verdiği Cevaplar

172 III.Neslin Verdiği Cevaplar

173 II.Neslin Verdiği Cevaplar

174 I.Neslin Verdiği Cevaplar

2.10. Kadının Başını Örtmesi

Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini giysinler. Bu onların tanınıp incitilmemelerine de daha uygundur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.¹⁷⁵

(Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, zînet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar¹⁷⁶

Örtünmek dinlerin ruhuna uygun evrensel bir tavidir. Sadece İslamla ortaya çıkmış bir uygulama değildir. Kitabı Mukaddes Tekvin Bab 24'de bu duruma işaret eden şu ayet dikkat çekicidir. "Rebeka İshak'ı görünce deveden indi. İbrahim'in uşağına, «Tarladan bizi karşılamaya gelen şu adam kim?» diye sordu. Uşak, «Efendim» diye karşılık verdi. Rebeka peçesini alıp yüzünü örttü"¹⁷⁷

Hristiyanlıkta örtünme ile ilgili ayetler ise İncil metinlerine şöyle yansımıştır. "Ben Mesih'e uyduğum gibi, siz de bana uyun. Şimdi her durumda beni hatırladığınız ve size ilettiğim öğretileri olduğu gibi koruduğunuz için sizi övüyorum. Ama şunu da bilmenizi isterim ki: Her erkeğin başı Mesih, kadının başı erkek ve Mesih'in başı Tanrı'dır. Baş örtülü olarak dua eden yahut peygamberlik eden her erkek, başını küçük düşürür. Fakat başını örtmeden dua eden ya da peygamberlik eden her kadın, başını küçük düşürür. Böylesinin, başı traş edilmiş bir kadından (fahişe) farkı yoktur. Çünkü eğer kadın örtünmüyorsa, saçları da kesilsin. Ama kadının saçını kestirmesi ya da traş etmesi ayıpsa, başını örtsün. Erkek başını örtmemelidir. Çünkü erkek Tanrı'nın sureti ve izzeti olduğu için, başını örtmemelidir. Erkek Tanrı'nın yüceliğini (izzetini) yansıtır. Kadın ise erkeğin yüceliğini (izzetini) yansıtır. Çünkü erkek kadından değil, kadın erkekten yaratıldı. Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratıldı. Bu nedenle ve melekler uğruna kadın, bir yetki işareti olarak başını örtmelidir. Ne var ki, Rab'de ne kadın erkekten, ne de erkek kadından bağımsızdır. Çünkü kadın erkekten yaratıldığı gibi, erkek de kadından doğar. Ama her şey Tanrı'dandır. Siz kendiniz karar verin. Kadının Örtüsüz Başla Tanrı'ya Dua Etmesi Yakışır mı? Pavlus'un korintoslulara yazdığı bu mektupta açık açık başörtülü kadından, kadının başını örtmesinden bahsetmiştir. Başörtüsünü ve kadınların başlarını örtmelerini kadının yaratılışına dayandırmıştır.¹⁷⁸

Kitabımızın örtünme ile ilgili ayetini farklı yorumlama çabalarını göz ardı edemeyiz. Şu unutulmamalıdır ki başörtüsü tüm dünyada müslüman kimliğini pekiştiren ve bu yüzden sembolik anlamı yüksek bir örtünme biçimidir.

Cevapların Yorumu:

Kabul edenlerin bazısı bunu bir inanç meselesi olarak görmediğini, toplumsal baskının sonucu başını örttüğünü söylemiştir. Nefsine hoş gelmesede Allah'ın emri olduğu için buna rıza gösterdiğini açıkça ifade edenlere rastladık. Mülakat yapılanların yarıya yakınının başı açık olmasına rağmen kendi mevcut durumlarını haklılaştıracak cümleler kurmamışlardır. Başörtüsüne karşı olduğun beyan edene rastlanmamış sadece kamusal alanda karşı olduğunu beyan eden bir kişi tespit edilmiştir.

Başörtüsü konusunda diğer sorulardaki kadar esnek bir tutumun tercih edilmediği tam tersine toplumsal ve dini baskının en üst düzeyde hissedildiği görülmüştür. II.Nesilde başörtüsünün siyasi bir simge olduğunu Allah'ın emri olmadığını söyleyene rastlanmıştır. Aynı zamanda bunu Allah'ın emri olarak değilde özgürlük meselesi olarak değerlendirilmesini tavsiye edene rastlanmıştır. Saçın Allah'ın verdiği bir güzellik olduğunu bunu gizlemenin yanlış olduğunu beyan eden mevcuttur. I.Nesilde başörtüsüne karşı olana rastlanmıştır. II. Nesilde karşı çıkanlar saldırgan bir dille bunu ifade etmekten sakınmamışlardır. Baş örtüsünü siyasi sembol olarak gören bir kişiye rastlanmıştır.

175 Ahzab 59

176 Nur 31

177 Tekvin,22

178 Yeni Ahit (Pavlus'un Korintoslulara Birinci Mektubu 11. Bap, 1-16),177

A) Kabul Edenler:

Herkes istediği şekilde giyinsin abartmadan, saçımın telini kimseye göstermedim Almanya'ya gittim kısa etek giydim ama çorap giydim. Kendim hoşlanmıyorum bana sıkıntı veriyor, kafamı sağa sola çeviremiyorum, hiç sevmediğim halde başımı örtüyorum. Rahat yetiştim nefsim kalsa şort giyerim. Ama farz olduğunu biliyorum bu bana yeter. Allah'ın emri. İyi bir şey, rahatsız değilim alıştım. Dinimizin emir... Kapanmama hac vesile oldu, gelince zorunlu hissettim. İnsanlar başını örtüp dine aykırı davranıyor sıkıntılı bir durum. Kişinin kendi iradesi ile olmalı. Açık-kapalı dışlanmamalı. Niye bir erkek bu çok güzel bir kadın desin. Korunması için gerekli. Ben örtüyorum ele karışmıyorum... Mesela pantolon moda oldu.¹⁷⁹

Başörtü Allah'ın emri midir? Örften midir? Kadının avert (örtünmesi gereken) yeri neresidir? Gayet güzel çalışanların da kapalı olması gerekir. Güzel ve doğal olan kapalıdır. Kadına yakışmıyor mu? Ben kapalıyım, baş örtüsünü çok sevmemin nedeni Prof. Ümit Meriç'in kapanış hikayesi, yaşadığı bir olaydır. Merak eden araştırсын. Baş örtülü olmak önemli. İsteyenin örtmesinde ne sakınca olabilir.¹⁸⁰

Her türlü kötü gözden uzak eder. Kadın fitratı itibarı ile korunmaya muhtaçtır ve bu emir de kadının korunması için verilmiştir. Mücevher ne kadar değerli ise korumak için kesesi de o kadar muntazam olur, bu kadının korunması için önemlidir ve dışarıdan gelecek tehlikeler için bir kalkandır. Kesinlikle örtmesi gerektiğini düşünüyorum. Bayana yakışmıyor mu? Derli toplu oluyor. Allah'ın emri olduğu için uygulanmalıdır. Manevi olarak da yakışıyor zaten... Dinimizin emridir. Tek parça halinde kapanma emredilmiştir. Herkes yaşadığı dinin vecibelerini yerine getirmekle mükelleftir. Özgürce yaşanmalıdır, kimse kimseyi eleştirmemelidir, kargaşaya gerek var mı? Dinimizin emrettiği gibi olmalı, baş kapalı olup diğer yerler ortada bu tezat bir durum. Başını örtmeyen bayanlar ne olacak? Kadın örtmek istiyor eşi izin vermiyor, nasıl açıklarsınız?¹⁸¹

B) Karşı Olanlar:

Şahsi olarak istediği gibi davranabilir ama kamusal alanda karşıyım. Saçımın telini kimseye göstermedim Almanyaya gittim kısa etek giydim ama çorap giydim.¹⁸² Allah'ın verdiği güzelliği niye saklayalım. Kapalı kadınlar saç bakımı bile yaptırmıyor, örtü bu mudur? Kadının başını örtmeyip saçını göstermesi ona ne kaybettirir? Önemli olan kalp temizliği değil midir?¹⁸³

C) Kararsız Olanlar:

Kendi isteyerek örtmesi daha doğru değil midir? Kişinin kendi isteğine bağlı olmalı... Kadının saçı haram erkeğin ki neden değil? Bu konuda ayet olduğunu biliyorum yapabilen yapsın. Çok az kesim hariç genel kanaat başörtünün gerekli olduğu, farz olduğu şeklindedir. Baş açık olanlar başımız açık ama namaz kılıyoruz diyerek dini hassasiyetlerinin var olduğunu vurgulamaya çalışıyorlar.¹⁸⁴ Başını örten yanlış işlerle de meşgul olmamalı.¹⁸⁵

D) Kadının Örtünmesini Kadının Özgürlüğü Bağlamında Değerlendirenler:

Herkes özgür iradesi ile ne istiyorsa yapmalı ama kuralları bozmadan.¹⁸⁶ Çocukların küçüklükten başlarının örtülmesi konusunda seçim kendilerine bırakılmalı, zorlamamalı, ama dinimizin emir olduğu da unutulmamalı.¹⁸⁷

179 III.Neslin Verdiği Cevaplar

180 II.Neslin Verdiği Cevaplar

181 I.Neslin Verdiği Cevaplar

182 III.Neslin Verdiği Cevaplar

183 II.Neslin Verdiği Cevaplar

184 II.Neslin Verdiği Cevaplar

185 I.Neslin Verdiği Cevaplar

186 II.Neslin Verdiği Cevaplar

187 I.Neslin Verdiği Cevaplar

E) Siyasi Anlam Yükleyenler:

Eğitime engel ise başı açmakta ne sakınca olabilir? Başını açıp okumak bu kadar zor mu? Ülkenin problemi haline getirmenin anlamı ne? Bize biraz siyasi geliyor. Siyasi değil deniliyor o zaman dini yönü anlatılıp topluma doğru izah edilmeli, toplum öğrenmeli.¹⁸⁸ Kur'an-ı Kerim'de emir var mı?

2.11. Flört

Kelime ingilizceden dilimize geçmiştir. "Kadın ve erkek arasında ileri gitmeyen, hoşça vakit geçirmek için birbirlerini sever gibi görünme esasına dayanan ilişki"¹⁸⁹ olarak tarif edilmiştir. Bu tarif eşlerin ciddi olmayan niyetlerini ve buna buğlı olarak birbirlerini suistimal etme ihtimallerini hatırlatmaktadır.

Din açısından evil olmayan ama evlenme niyetiyle yola çıkan kadın ve erkeğin birbirlerini tanımak için görüşmelerinde bir sakınca olmadığı genel kabuldür.

Bazı alimler ise bu konuda kadının istimarını önlemek için sıkı kontrolü önermiştir. Anne babalarının huzurunda yada başka mahremeleri varken eşlerin birbirlerini görmeleri tavsiye edilmiştir. Bu durum kadının namus ve haysiyetini korumaya dönük bir çaba olarak anlaşılmalıdır.¹⁹⁰

Bazı alimlerde şu hadise dikkatimizi çekerler: "Sakin bir adam bir kadınla başbaşa kalmasin. Ancak yanında nikahlanmasi haram bir akrabasi olursa müstesna" Bu hadisden hareketle flört benzeri eylemelerin fitne, fesat, sapıklık ve dinde helake götürmek gibi olumsuz sonuçlar doğuracağı ifade edilmiştir.¹⁹¹

Cevapların Yorumu:

Bu soruya verilen cevaplar genelde güven esasına göre değerlendirilmiş ve olumlu karşılanmıştır. Giresunlu bayanlar flört konusunda net bir tavır içerisinde değildiler. Kabul edenler veya red edenler kızın namusu açısından olaya yaklaşmaktadırlar.

Bir grup çocuğuna güvendiği için bunun normal olduğunu diğer grup ise kadının mağdur olan taraf olacağı endişesi ile karşı çıkmaktadır. Karşı çıkanlar da islamın kadın erkek ilişkisine getirdiği düzeyi hesaba kattıkları görülmektedir. Kabul edenler ise mutlu evliliğin sırrının flörtten geçtiğini dillendirmektedirler. 2.Neslin flörte olumlu yaklaştığı görülmektedir.

Kararsız olanlar flörtü belli şartlar altında onaylamaktadır. 1. Neslin karşı çıkışı tek kelimelik cümlelerle ile şekillenmektedir. Bakırcı'nın yaptığı ankette flörte sıcak bakanların oranı şöyle sıralanmıştır: Evet: 1.Nesil: 51.2, 2.Nesil:53.7, 3.Nesil:73.3¹⁹²

A) Kabul Edenler :

Art niyetsizse olabilir. Ahlaki çerçevede aşırılığa kaçmadan normal el ele tutuşmalarında sakınca yoktur. Peygamberimiz tanışmak için görüşmeye izin vermiş.¹⁹³

Bence belirli kurallar içinde olabilir. Tanımadan, yanlış bir evlilik yapmaktansa evlenmeden önce arkadaşlık ederek tanımya çalışmanın ne zararı var?Biz yanlış bir şey yapmıyoruz ki iki insanın birbirini tanimasinin başka yolu var mı? Elbette flört ederek tanıyacaklar birbirlerini. Bu gün için gerekli değil midir?

Flört caiz değil midir? Zaten evlenecekler aile duymadan görüşmelerinde ne sakınca var? Flört olmadan yapılan evlilikler daha çabuk mu bitiyor? Evlenecek kimseler neden buna gerek duyuyor? Ölçülü bir şekilde islamiyet buna izin vermiş midir? İnternetteki görüşmeler ve mesajlar flört kapsamına girer mi?

188 II.Neslin Verdiği Cevaplar

189 Doğan,385

190 Gazali,29-30

191 Haşimi,60-61

192 Bakırcı,130 I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

193 III.Neslin Verdiği Cevaplar

Bazı koşullarda olabilir. İnsanlar birbirini görüp tanımalı.Bir ölçüsü olmalı.Aile içinde ölçü olmalı. Flört ederek birbirini tanıyarak evlenmek daha iyidir. Kişilerin birbirini tanıması için önemli.¹⁹⁴

B) Kararsız Olanlar:

Bu gruptakiler öznel tecrübelerini hesaba katarak olumlu ya da olumsuz bir kanaat belirtmemiştir. Cevaplar şöyledir: Özel arkadaşım olmadı. Haber gönderen çok oldu ama babam kuralcıydı, eğitimimi yarıda bıraktırırdı. Ben eşimi tanımadan evlendim kuyumcuya gittim yüzük alındı beğenmezsen git dediler nasıl bırakırsın? Kızım olursa dedim görecektim, tanıyacak, gezecek, bekleyecek öyle de oldu çok mutlular. Ben hiç görmedim tanımadan aldım. Şimdi kızlar kocalarını kendi buluyor.¹⁹⁵ Flört ve tanışma aynı şey midir?¹⁹⁶

Flört olmamalı ama tanışma aşamasında olabilir. Tanışma aşamasında belli ölçüler içerisinde olabilir.¹⁹⁷

C) Karşı Çıkanlar:

Deneklerin çoğu yaşam tecrübelerini de işin içine katarak flört hakkında olumsuz bir tavır geliştirmişlerdir. Cevaplar şöyledir: Haddi aşılıyorlar kız torunlarımın hiç birine layık görmüyorum. Erkekler için de aynı benim kızım değerli, eee... diğerleri. Mantıksız. Erkek vazgeçerse kadın oyuncak mı? Aşırısı olmaz yanlış. Başlar kapalı neler görüyoruz. Çirkin oluyor,yıllar sonra hata olduğu anlaşılırsa ne olacak? Kabul etmiyorum. Toplum hoş karşılamıyor.¹⁹⁸

Namahrem değil mi? Evleneceğini nereden biliyor? Gezmekle yetinilmeli. Burada islami ölçü ne olmalı? Şimdi herkes bu işi yapıyor.Sonuç biten evlilikler. Gezip tozuyorlar sonra vazgeçiyorlar. Kıza leke sürülüyor. Karşıyım.¹⁹⁹

İslam bir erkekle bir kadının üçüncü kişi olmadan biraraya gelmesini haram sayıyor üçüncüsü şeytandır diyor. Günümüzde farklı boyutlara gitmeye başladı. Ben onaylamıyorum. Cinsellik de işin içine giriyor. Karşıyım dine aykırı. Toplumun ahlakını bozuyor.²⁰⁰

2.12. Evlilik Öncesi / Dışı Cinsellik

Mü'min erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar.²⁰¹

Dini literatürde evlilik öncesi cinsellik zina olarak tanımlanmış ve büyük günah sayılmıştır. Zina eylemi geçmişten günümüze bir çok toplum tarafından kınanmış ve yasaklanmıştır.

Hammurabi Kanunlarında Zina: 129. Eğer bir adamın karısı bir başka bir erkekle yatarken yakalanırsa onları bağlayıp suya atacaklar. Eğer kadının kocası yaşatırsa, kral da yaşatacak.

Eski Türklerde Zina: Uygurlar devrinde zina suçuna ölüm cezası yerine üçyüz sopa ve bir de para cezası uygulanmıştı. Göktürklerde, zina eden erkek ve kadın yakılırken, Hunlarda evli bir kadına tecavüz eden kişi ölüme mahkûm edilirdi.

Eski Mısır, Yunan ve Roma'da Zina: Eski Mısır'da da zina affedilmeyen bir suç. Öyle ki kadın, suçunu reddetse bile suya atılıyor. Eğer boğulmadan sudan çıkmayı başarabiliyorsa zina yapmadığına inanılı-

194 II.Neslin Verdiği Cevaplar

195 III.Neslin Verdiği Cevaplar

196 II.Neslin Verdiği Cevaplar

197 I.Neslin Verdiği Cevaplar

198 III.Neslin Verdiği Cevaplar

199 II.Neslin Verdiği Cevaplar

200 I.Neslin Verdiği Cevaplar

201 Nur Suresi,30-31

yormuş. Eski Yunan'da zinanın cezası ölümdür.²⁰²

Tevrat'ta zinanın cezası: "Biri başka birinin karısıyla, yani komşusunun karısıyla zina ederse, hem kendisi, hem de zina ettiği kadın kesinlikle öldürülecektir."²⁰³

İncil'de Zinanın Cezası: Zina etmeyeceksin dendiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, yüreğinde o kadınla zina etmiş olur.. Eğer sağ gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme atılmasından iyidir. Eğer sağ elin günah işlemene neden olursa, onu kes at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme gitmesinden iyidir. Kim karısını boşarsa ona boşanma belgesi versin denmiştir. Ama ben size diyorum ki, karısını fuhuş dışında bir nedenle boşayan onu zinaya itmiş olur. Boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur."²⁰⁴

İslam'da Zinanın Cezası: Zina eden kadın ve zina eden erkekten herbirine yüz değnek vurun; eğer Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, Allah'ın dinini uygulamada bunlara bir acıyacağınız tutmasın! Ayrıca mü'minlerden bir grup cezalandırılmalarına şahit olsun! Zina eden erkek ancak, zina eden veya Allah'a ortak koşan bir kadınla evlenir. Zina eden bir kadınla da ancak zina eden veya Allah'a ortak koşan bir erkek evlenir. Bu, mü'minlere haram kılınmıştır.²⁰⁵

Tüm nesillerde bu konuya mesafeli yaklaşmış Bakırcı'nın anketindeki oranlar şöyledir: Evet diyenler 1.Nesil:1.8, 2.Nesil:3.9, 3.Nesil:1.5 ²⁰⁶ Bizim yaptığımız mülakatta ise oranlar şöyledir: 2/57 ²⁰⁷

Cevapların Yorumlanması:

Zina toplumsal yapı ve gelenek açısından olumsuz bir durum olarak kabul edilmiştir. Dini kaygılara ancak I.Nesilde rastlanabilmektedir. Zinanın bireysel bir karar olduğu, karışmamak gerektiğini ifade edenlere de rastlanması ilginçtir. Zinanın çirkinliği akli izahlarla ortaya konmaya çalışılmıştır. Genel anlamda mesafeli bir dil kullanılmıştır. Zinaya evet diyenlerin kendi çocuklarının aynı durumu yaşama ihtimallerine ise kapalı olduklarını yüz yüze görüşmede tespit ettik.

A) Kabul Edenler:

Bu grupta evet diyenlerin sayısı sınırlıdır.²⁰⁸ Cevaplar Şöyledir: Kimseyi yargılamam aynı evde yaşamak isterse yaşayabilir... Erkek yapıyor kadın yapsa kan olur.²⁰⁹ Ölçüyü taşırmamak gerekir.²¹⁰

B) Karşı Olanlar:

Burada dini kaygıyı dile getiren çok az sayıda deneyege rastlanmıştır.Karşı olanlar gelenek ve ahlak meselesi olarak olaya yaklaşmaktadırlar.I.Nesilde dini kaygı ile karşı çıkanlarda ciddi bir artış vardır. Cevaplar Şöyledir:

Karşıyım. Karpuz alırken üzerine sinek konanı alıyor musun? Mahremiyete saygı. Evliliğin kutsallığını götürür. Aile terbiyesi belirleyicidir. Kadınlar kullanılıyor. Mağdur olan kadın. Hristiyanlarda bile yok önce kilise sonra evlilik. Allah'ın emrine ters düşenleri yaparsak hazırı da kaybederiz. Ahlaki yapıya, sosyal ahlaka ters. Evlilik herkese ilan edilmeli. Çok kötü karşıyım.²¹¹

202 <http://panteidar.wordpress.com/2010/04/17/dinlerde-ve-toplumlarda-zina/> 25 Mart 2014,21:45

203 Levililer,Bab20/10,120

204 Matta,5/27-32, sh.4

205 Nur Suresi,2-3

206 Bakırcı,136 I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

207 Toplam 57 kişiden 2'si onaylamaktadır.

208 Cevap veren 14 kişiden 2'si onaylamaktadır.

209 III.Neslin Verdiği Cevaplar

210 II.Neslin Verdiği Cevaplar

211 III.Neslin Verdiği Cevaplar

Olmaz. Doğru değil. Toplumu bozan tv. Kesinlikle yasak. Kendi adıma onaylamıyorum. Lakin herkesin kendi özel hayatı başkasını ilgilendirmemeli.

Ahlak seviyesini düşürür. Her durumda kadın ve bebek mağdur olur. Haram. Dinimiz açısından yasaktır bunun bir hikmeti vardır. Bu sürecin sonundaki hamileliklerin dini hükmü nedir? Çevre kabul etmez evliliğin mahremiyetine zarar verir.²¹² Hem zinadır hem de çok kötüdür. Haramdır hiç bir açıklaması olamaz. Kesinlikle olmamalı, dini nikah olsa bile yanlış. Bu gün evliliklerin bu hale gelmesi, boşanmaların artmasının nedeni bu tarz ilişkiler değil midir? Dinimizin yasaklaması neslin düzgün çoğalması içindir. Dinen evlilik öncesi cinsellik sınırlandırılmıştır. Gayri meşru çocukların çoğalmasına neden olmaz mı? Modern olmak demek böyle şeyler yaşamakla mı oluyor?²¹³

2.13. Kürtaj

Ana rahminde oluşmuş çocuğu düşürmeye dönük eylemlere kürtaj denir. Hamileliğin hangi döneminde olursa olsun çocuğun düşürülmesi çoğu hukukçular tarafından haram sayılmıştır.

Bazı alimler 120. gün de çocuğa ruh üflendiği hadisini esas alarak bu tarihten önceki kürtaj eylemini caiz görmüşlerdir. Fakat son ilmi gelişmeler çocuğun çok daha erken dönemde oluştuğunu ve bunun anne tarafından hissedildiğini göstermektedir. Bu durum söz konusu içtihadın yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.²¹⁴ Anne sağlığını tehlikeye atan durumların dışında başka hiçbir gerekçe kürtaj için bir sebep olamaz.

Cevapların Yorumu:

Kürtaja karşı olanlar bunu dini gerekçelerle değil de vicdani sebeplerle izah etmişlerdir. Bu soruya evet diyenlerin önemli bir kısmı bunun bir gerekçeye bağlı olarak yapılabileceğini ifade etmiştir.

Sorulmamasına rağmen geçmişte kürtaj yaptırdığını bundan ciddi rahatsızlık duyduğunu ifade edenlere rastlanmıştır. Bu gruptaki kadınlar büyük bir pişmanlık içindedirler.²¹⁵

Kafası karışıklar II. nesilde ortaya çıkmaktadır. ²¹⁶ Bunlar arasında bekarken yapılabileceği kanaatinde olanlar vardır. Kadının bedeninin sadece kadına ait olduğu dolayısıyla tasarruf hakkının da kadında olması gerektiği ifade edilmiştir. Kürtajı kadının bedensel tasarrufu olarak değerlendirenlerin medyatik söylemlerden etkilendiklerini söylemek mümkündür. Tecavüz ve engelli olma riski taşıyanların kürtajına sıcak bakılmaktadır.

Kürtaja karşı olanlar I. Nesilde yoğunlaşmaktadır. Kürtaja sağlık gerekçesi ile izin veren doktorun kararının yanlış çıktığını ifade edene rastlanmıştır.

A) Kabul Edenler:

Zorunluluk halinde olabilir. Tecavüz, annenin sağlığı, çocuğun sağlığı. Ben yaptım ama şimdi çok üzgünüm af diliyorum. Zina. Gayrimeşru çocuk nesil bozulunca aldırılır dedi Karataş Hoca.

Ekonomik sıkıttan dolayı olmamalı. Rızık Allah'dan. 3 aydan önce alınabilir. Annenin hayati tehlikesi varsa olabilir. Ben de yaptım, haram olduğunu bilmiyordum. Eşim istedi, şimdi çok pişmanım. Allah affetsin²¹⁷

Tıbbi gereklilik yoksa karşıyım. Engelli doğacağı belirlenen bir bebeği aldırmanın hükmü nedir? Bir çocuğu, anneyi, babayı bu güçlüklerle yaşamaya mahkum etmek doğru mu? Bu durum da kürtajın hük-

212 II. Neslin Verdiği Cevaplar

213 I. Neslin Verdiği Cevaplar

214 Yaran, 495 (C:9)

215 21 kişiden 5 kişi bu cevabı vermiştir.

216 Kürtaj konusunda kafası karışıkların sayısı 3/21'dir

217 III. Neslin Verdiği Cevaplar

mü yine aynıdır? Gerekli durumlarda veya kadın istemiyorsa yapılabilir. Tecavüz sonucu oluşan hamilelikler de kürtaj caiz değil mi? Evlilik dışı (nikahsız) ve istenmeyen gebeliklerden kurtulmak için kürtaja başvuruluyor.²¹⁸ Bakamayacaksa aldırın. Sağlık sorunu varsa aldırabilir.²¹⁹

B) Karşı Olanlar:

Can yaratabilseydik, canı da alırdık. Hayır.Şimdi erkekler daha eğitilmiş daha anlayışlı. Bilgi çağı önlem alınmalı ben yapmadım zor bir durum.²²⁰

Kürtaj cinayettir. Tıbbi gereklilik yoksa karşıyım. Kesinlikle karşıyım sağlık amaçlı olabilir. Özürlü bile olsa canlının yaşama hakkı vardır.²²¹

Kürtaj bir cana kıymaktır, günahdır. Rabbim ancak verdiği canı alır. Kesinlikle hayır. Canlı bebeğe kıymak gibidir. Sakat denilip sağlıklı doğan çocuğum var aldırıyordum vebal kimindi? Neden evli olmayanlar daha çok kürtaj yaptırıyor. Cinayettir. Çocuk sakat doğacak diye onun yaşam hakkını elinden almak mı gerekir. Eşim istemiyordu aldırardım ne yapmam lazım?²²²

C) Kafası Karışıklar:

Evliken ve bekarken yaptırılan kürtaj farklı değerlendirilmelidir. O bebeğin de geleceği var, düşünmek gerekmez mi? Kürtajın haram olduğunu bilmeden yaptırdım şimdi pişmanım.Kürtaj kadının bedenine ait bir mesele değil mi neden devlet buna karışıyor? Buna kadının karar vermesi gerekmez mi? Dinimiz hangi durumlarda izin verir? Cenin 40 günlük iken hükmü nedir?²²³

2.14. Doğum Kontrolü

Doğum kontrolü çocuğun oluşumunu önlemeye dönük tedbir almak olarak tarif edilebilir. Peygamberimizin azil yapmayı yasaklamadığı bilinmektedir. Bu doğum kontrolünün dini dayanağını oluşturan en önemli veridir. Bu gün itibariyle gebeliği önleyici tedbirlerin alınması anne sağlığını tehdit etmemek şartıyla uygun görülmüştür. Spiral takmanın gebeliği önlemenin yanı sıra oluşmuş cenini rahimden atmak gibi bir işlevinin olduğu sırf bu yüzden bu uygulamanın caiz olmayacağını söyleyenler vardır. Anne rahmine yumurta ulaştıran kanalların bağlanması ve erkeğin kısırlaştırılması hem fıtrata müdahale hemde geri dönülmez bir uygulama olarak pek uygun görülmemektedir.²²⁴

Cevapların Yorumlanması:

Bu soruya verilen cevaplar kısa, kaçamak ve çoğunlukla cevap vermemek şeklinde gerçekleşmiştir.III. nesilde cevap verenlerin toplamı 5/14, II. nesilde 6/21 ve I.nesilde 5/21'dir. Tüm nesillerde ki denekler bunu kendi mahremiyet alanlarına saldırı olarak değerlendirmiş ve buna bir tepki olarak soruları cevaplamamış olmalıdır.

Tüm nesiller doğum kontrolüne evet demekte sadece gerekçeleri değişmektedir. Annenin sağlığı ve çocuğa bakamamak doğum kontrolü için gerekçe olarak sayılmıştır. Cevap verenler içersinde karşı çıkana rastlanmamıştır. Dini kaygılarla cevap veren tek bir kişiye rastlanmıştır.

Bakırcı'nın bulduğu sonuçlar şöyledir. Evet.I.Nesil:87.7, II.Nesil:91.5, III.Nesil:92.1²²⁵

218 II.Neslin Verdiği Cevaplar

219 I.Neslin Verdiği Cevaplar

220 III.Neslin Verdiği Cevaplar

221 II.Neslin Verdiği Cevaplar

222 I.Neslin Verdiği Cevaplar

223 II.Neslin Verdiği Cevaplar

224 Yaran,495 (C:9)

225 Bakırcı,142 I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

Cevaplar:

Evet kişiye göre olmalı. Allah rızkı ile yaratıyor, anne zorlanıyor, fiziksel güç de önemli. Kesinlikle, bakamazsan kürtaj olur o zaman. Her sene doğurur o zaman. Dünyaya getirip başıboş bırakıyorlar.²²⁶ İslamda doğum kontrolü var mıdır? İslam hangilerine izin verir? Çocuk aldırırmakansa doğum kontrolü daha doğru değil mi? Tüpleri bağlatmak günah mı? Kesinlikle gerekli. Çocuk doğurmak değil bakmak yetiştirmek çok önemli, özellikle zamanımızda gençlik zor zapt oluyor. Ekonomik olarak da zor. Doğum kontrolü şart. Sperm ve yumurtanın buluşmasını engelleyen haplar dini açıdan caiz midir? Annenin sağlığında sıkıntı varsa tüpler bağlatılabilir mi?²²⁷

Dinen yasak olmayan yöntemler kullanılmalı. Aileleri bilinçlendirmek gerekir.

Bakamayacağı çocuğu dünyaya getirmek vebal değil midir? Tedbir almak gerekmez mi? Kadın çocuğu istediği halde erkek izinsiz azl yapsa vebale girer mi? Eşim istemiyor ne yapmalıyım.²²⁸

2.15. Dini Nikah

Sözlükte “birleştirme, bir araya gertirme, evlenme, evlilik” gibi anlamlara gelen nikah terminoloji de ise “Aralarında evlenme engeli bulunmayan bir erkekle bir kadının hayatlarını geçici olmaksızın birleştirmelerini sağlayan akdi ve bu yolla eşler arasında meydana gelen evlilik ilişkisini ifade eder.”²²⁹

Bu akdin geçerli olması şahitler huzurunda yapılması ile olur. Aynı zamanda tarafların irade beyanlarını aynı toplantı da ifade etmeleri ile nikah gerçekleşmiş ve tamamlanmış olur.²³⁰

Bir nikahın geçerli olmasını sağlayan icap-kabul ile ilan şartının gerçekleşmesini sağlayan her ortam nikahın geçerli olması için yeterlidir. Dolayısıyla nikahın dini ya da gayri dinisinin olamayacağı aşikardır. Toplumun gelenek olarak sürdürdüğü dini nikah uygulaması dini bir gereklilikten ziyade örfi yönü ağır basan bir uygulamadır.

Cevapların Yorumlanması:

Dini nikahla ilgili soruya deneklerin verdiği cevaplar kısa ve nettir. Bu durum Giresunlu kadınların dini nikah konusunda yoruma gerek bırakmayacak netlikte olduklarını gösterir. Dini nikahın yanında resmi nikahın olması gerektiğini savunanlar çoğunluktadır. Diğer taraftan da resmi nikahın yetmeyeceğini ifade edenlere rastlanmıştır. Resmi nikahın yetmeyeceğini söyleyenler Allah katında geçerli nikahın dini nikah olduğunu söylemektedirler. Tüm denekler içersinde dini nikahı gereksiz diyen tek bir kişiye rastlanmıştır. Resmi nikahtaki ısrar kadının mağdur edilme endişesini bertaraf etmek içindir.

I. Neslin verdiği cevaplar genelde tek kelimelik ve gerekliliği yönündedir. Yorum yapmamış olmaları bir çoğunun bekar olması ile ilgili olmalıdır.

Bakırcı'nın bulduğu sonuç şöyledir: 1.Nesil:%68, 2.Nesil:%80,3.Nesil:76.6.²³¹

A) Gereklidir Diyenler:

Bu başlık altında “Dini nikah gereklidir?” sorusu yöneltmiş gereklidir diyenlerin cevabı şu şekilde oluşmuştur: Resmi+dini nikah...evlilik bir sözleşmedir...manevi olarak da gereklidir... Resmi+dini nikah Allah'ın huzurunda da bağlanmak isterim. Evet. Böyle ilişkilerden olan çocuklar toplumun bereketini engeller. Resmi+dini nikah.Kadının mağdur olmaması için çok önemli... Dini+resmi. Eskiden gelin günü perşembeydi. Düğün olur, abdest alınır, kızın şahitleri: kardeşi, dayı oğlu, amca oğlu olurdu.

226 III.Neslin Verdiği Cevaplar

227 II.Neslin Verdiği Cevaplar

228 I.Neslin Verdiği Cevaplar

229 Atar,112

230 Atar,114

231 Bakırcı,114 I.Nesil:+55, II.Nesil:35-54, III.Nesil:18-34 yaş aralığıdır.

Oğlum yurt dışında yaşıyor, etki edemiyorum. Dünyaya et parçası getiriyorsun. Rabbim hayirli versin.²³²

Dini-resmi nikah ayırımı var mıdır? Nikah evliliğin sembolüdür. Boşanma hakkı neden erkekte? Kadın isterse bir boşanma hakkı alabilir mi? Kadın kendini korumak için neden hakkından vazgeçiyor. Evlilik yaşamını olumlu etkiler. Resmi nikahla birleştirilmeli. Suistimal edilmemeli. Resmi nikah dini nikah sayılmaz mı? Kadın vekil tayin edebilir mi? Dini nikahın sebepleri ve hikmetleri nelerdir? Dini nikah resmileştirilirse bu ayırım ortadan kalkmaz mı? Dini nikah ne zaman olmalı? Mehir toplumumuzda çok bilinen bir konu değildir. Kadınların çoğu mehirinden habersiz. Öncelikle resmi nikah. Tabii gerekli. Resmi nikah yetmez. Allah huzurunda evliliğin kurulması gerekmez mi?²³³

Gerekli. Allah katında geçerli nikah dini nikahtır. Doğrudur. Gerekir. Resmi gerekir. Allah'a verilen sözdür. Kalb nikahıdır.

Resmi nikahın önündedir. Allah katında geçerlidir. Olmazsa olmaz. Resmi nikahsız olmamamlı. Sanatçılarda olduğu gibi suistimala açık uygulamalara karşıyım. Eşlerin birbirlerine helal olmaları dini nikahtan geçer. Resmi ve dini nikah birlikte yapılmalı. Kesinlikle olmalı. Bu nikahsız evlilik olmaz. Dini nikah yaptırmayanların durumu ne olacak.

B) Gereksiz Bulanlar:

Resmi nikah yeterli. Modern toplumda buna gerek yok.

2.16. Kadının Eğitimi

Peygamber efendimizin dini-ilmi geleneğini tevarüs ettirebilen eşlerinin başında Hz. Aişe gelir. O bir muallim edasıyla yanlış anlamaların önüne geçmiştir. Sahabenin bazı yorumlarının Kur'an'a uymadığını, sünnetle örtüşmediğini, hadise uygunluk göstermediğini, tarihi gerçeğe uyuşmadığını, mantık ve dil hataları barındırdığını, akıl ve kanaatine de arz ederek ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu açıdan Hz. Aişe çok önemli bir ilmi otorite olarak tarihe geçmiştir.²³⁴

Emeviler devri ile birlikte kadın camiye terk etmiş ve evine çekilmiştir. Bu süreç kadının tümünden ilim ve kültür hayatından koptuğu gibi bir sonuç doğurmamalıdır. İlk dönem eğitim hayatı okulda değil hocaya bağlanma şeklinde ve gayri resmi formatta varlığını sürdürmesi kadınların tanıdıklarından ilim tahsil etmelerini kolaylaştırmıştır. Özellikle de hadis rivayetinde kadın üstatların varlığı dikkat çekicidir. Şair, mutasavvıf ve alim kadınların varlığı küçümsenemeyecek kadar çoktur.²³⁵

Cevapların Yorumlanması:

Bu soruya cevap veren tüm nesillerdeki kadınların kadın eğitimi konusundaki duyarlılıkları üst düzeyde olduğu görülmüştür.

Eğitim almamış kadınlarda pişmanlık ifade eden cümlelere rastlanmıştır. II. nesilde karşı çıkanların u soruya verdikleri cevap diğer cevaplardaki usluptan oldukça farklıdır. Karşı çıkan kadınların verdiği cevaplarda bir ironi ya da eskiler böyle düşünüyorlardı kasıtlarının olabileceğini düşünmekteyiz.

Her kadının farklı bir gerekçe ile de olsa kadın eğitiminin sıkı bir taraftarı oldukları görülmektedir. Kız çocuklarının okutulmamasında dini bir gereklilik olup olmadığı merak konusudur.

A) Taraf Olanlar

Sonuna kadar, kesinlikle, her türden eğitime evet.

Beş erkek bir kız, kardeşlerimin hepsi okudu ben tek kız çocuğuydum. Okutulmadım. Annem, babam

232 III. Neslin Verdiği Cevaplar

233 II. Neslin Verdiği Cevaplar

234 Ez-Zerkeşi, 7-11

235 Aydın, 92 (C.24)

tartıştı, annem ben okumadım kızım okusun dedi ama olmadı. Ben aptal mıydım abimler okudu. Asıl kadın eğitilmiş olacak.

Bizim zamanımızda kızlar okumazdı. Namaz surelerini bilecek kadar okuması yeterlidir.

Saygınlık ve değer için gereklidir. Kimseye muhtaç olmamak için. Hele kız çocuğu erkek limon satar ama kız çocuğu. Okumalı, okutmalıyız.

Hız.Aişe alim bir hanım.Biz de hem dini hem dünyevi saadetimiz için eğitilmiş olmalıyız.Anne çocuğunu yetiştirecek, doğruyu aktaracak.İlim iki dünya için de olmalı.

Kız okumaz. Erkekleri okuttular, hafız oldular. Biz hayvanların peşinde ömür geçirdik. Anne-babadan baskı gördük. Duygusalдық, dini hassasiyetlerimiz vardı. İtiraz edemedik. Kadınlar okusun haklarını arasın.-a-b'yi bilmek lazım telefon bile edemezsin.²³⁶

Kadının her anlamda eğitilmiş olması gerekiyor. Bu sadece maddi açıdan değil. Kendini eğitmeli, geliştirmeli, sosyal olmalı ki toplum da bir yerlere gelebilsin. Eğitilmiş kadının eşiyile çocukları ile ilişkisi daha saygılıdır. Kadın erkeğe göre toplumu daha çok etkiliyor neden geri bırakılıyor. Kadın eğitilirse toplum eğitilir. Kız çocuklarının okutulmamasında dini gereklilik var mıdır? Kız çocuklarını okutmayan ebeveynlerin durumu nedir? Kadınların eğitim hakkı eşler tarafından engellenebilir mi? Kadınların eğitimi erkeklerin görevi değil midir? Kadınlara eğitim bilinci nasıl ve ne zaman verilmeli? Kadının eğitimine devlet destek vermeli değil mi? Eğitim şart. Müslümanlar kızlarını okutma noktasında neden bu kadar duyarsız? Şimdi okulda olsam da okulu 10 yılda bitirsem. Okumayan kadın kendini toplumda ifade edemiyor. Kadının eğitiminde eşe görev düşer.²³⁷

Gelecek ilk eğitimcilerimiz annelerimizdir. Nesillerin iyi yetişmesi için gerekli

Eğitimde kadın erkek ayrımı olamaz.Oku emri herkesi kapsar. Bir kadını eğiten bir toplumu eğitmiş demektir. Bütün kadınlar anne adayıdır. Eğitilmiş kadın ekonomik özgürlüğü olan kadındır. Sosyal yaşama katılır ve saygınlığı artar. Bilinçli nesiller için gerekli. Toplumu yetiştiren kadındır. Eğitilmiş kadın eğitilmiş anne, eğitilmiş anne eğitilmiş birey, eğitilmiş birey modern toplum demektir. Eğitilmiş kadın toplumda bir adım önde olmasını sağlar. Kadının kendisini koruması için gereklidir.

Erkeklerle karşı ezilmemek için eğitilmiş olmalı. Erkeği de kadının yetiştirdiği unutmamalıdır. Bu haktan herkes yararlanmalı. Dini konularda, çocuk ve ergenlik psikolojisi alanlarında eğitim almalı. Kadının verimi eğitimle artar. Kadınların eğitimi engellenmemeli. Ne ekersek onu biçeriz. Kız çocuklarının eğitimi için yapılan masraflar neden zarar sayılır? Eğitimsiz annenin yetiştirdiği çocuktan ne beklenir?²³⁸

B) Karşı Çıkanlar:

Kız okursa başına bir iş geçer.Okuyacak molla mı olacak? Okula gönderme koyun,keçi yaysınlar. Kadın okumazsa güzel evlatlar nasıl yetişir? Rabbim güzel nimetleri insanlar için yaratmış sadece erkekler için değil²³⁹

Sonuç

Bu çalışma Giresunlu kadınların gündelik dini pratiklerini ölçmeyi hedeflemiş olsaydı çıkan sonuçları yorumlamak daha kolay olurdu. Oysa bu çalışma hem dinin soyut alanı ile ilgili hem de netameli konuları içerdiği için daha zor süreci beraberinde getirmiştir.

Giresunlu kadınların sorduğumuz sorulara verdikleri cevaplarda dini referansları kullanma sıklığı oldukça sınırlıdır. Bu durumu din eğitiminin yetersizliği veya Giresun ile ilgili esnek dindarlık algısının

236 III.Neslin Verdiği Cevaplar

237 II.Neslin Verdiği Cevaplar

238 I.Neslin Verdiği Cevaplar

239 II.Neslin Verdiği Cevaplar

gerçek olduğu yargısı ile açıklanabilir mi? Bu konuda elimizde somut bir veri olmadığını itiraf etmeliyiz.

Verilen cevaplarda I.Neslin (18-34) daha geleneğe ve dini metinlere uygun cevaplar verdiklerini gördük. Bu şaşırtıcı bir durumdur. Genç jenerasyonun daha profan bir dil kullanmaları beklenirken daha dine uygun söylem tutturmaları yaygın din eğitimi ve dini metinlere ulaşmada daha şanslı bir nesil olmaları ile ilgili olmalıdır.

İnternet ve televizyonlar aracılığı ile oluşan medyatik dini söylemin I. Nesilde daha etkili olduğunu gördük. III. Neslin medyatik dini söyleminin dini ritüel kısmıyla daha ilgili olduklarını ve soyut dini söylemlerle ilgilenmediklerini tespit ettik.

Saldırgan ve eleştirel cevaplar daha ziyade II.Nesilden (35-54) gelmektedir.Bu durum sözkonusu kuşağın örgün eğitim kurumlarında aldığı din eğitiminin eksikliği ya da seçmeli oluşu ile ilgili olabileceği gibi anti demokratik ortamla da ilgili olabilir.

III. Nesil (+55) dini referansları ve eleştirel dili en az kullanan grup olduğunu gördük. Bu durum III.Nesil kadının eğitimsizliği ve iletişim araçlarını kullanmadaki sınırlılığı ile ilgili olmalıdır. Tüm nesillerde ortak tepki oluşturan konular şiddet, miras, kadının eğitimi ve çalışması gibi gündelik pratiklerini doğru- dan etkileyen alanlarda olmuştur. Dini nikah konusunda neredeyse tam bir konsensusun olması dikkat çekicidir. Başörtüsü konusunda toplumsal baskının belirleyici olduğu tezi ile güzelliği gizlemenin yanlış olacağı yaklaşımı dikkat çekicidir.

Kadın ve erkeğin aynı ortamda bulunması çok tasvip edilen bir durum değildir. Bu kadının kendini rahat hissetmemesi ile izah edilmiş, meseleye dini bir anlam yüklenmemiştir.

Farklı alanlarda sorulan soruların çoğunun dinle bağlantısı tüm kuşaklarda kurulamamış çoğunlukla akli izahlar ya da gündelik tecrübelerle izah yoluna gidilmiştir.

Türkiye’de “Dini Hayat” sahasında yapılan çalışmaların yetersizliği bilinmektedir.Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen verileri başka illerle karşılaştırma imkanımız olmamıştır. Bu yüzden Giresun’da kadınların dine bakışları üst düzeydedir ya da alt seviyededir gibi bir değerlendirme öznel bir tutum olmanın ilerisine girmeyecektir..

KAYNAKÇA

- Altındal, Aytunç, “Türkiye’de Kadın”,İstanbul,1991
- Atar, Fahrettin, “Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi”, C-33, İstanbul, 2007
- Aydın, M. Akif, “Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi”, C-24, İstanbul, 2001
- Aykan,Recep, “Kelime ve Konularına Göre Kur’an Fihristi”, İstanbul,2000
- Bakırcı, Mustafa, “Dini ve kültürel Değerlerin Taşıyıcısı Olarak Üç Nesil:Giresun Örneği” Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul,2010
- Çakır, Elif (Editör),”Kadın Oradaydı”-“Büyük Filmin Esas Kızı:Havva”, İstanbul,2004
- El-Vahidi,İmam Ebul-Hasen Ali Bin Ahmed,, “Esbab-ı Nüzul”, İstanbul, 1997
- Ez-Zerkeşi, Bedruddin, “Hz.Aişe’nin Sahabeye Yönelttiği Eleştiriler”, Ankara, 2000
- Ersan, Osman, “İslami Açıdan Kadın Değeri ve Hakları”, İstanbul,2005
- Doğan,D.Mehmet, “Büyük Türkçe Sözlük” İstanbul,1996
- Gazali, Zeynep, “Müslüman Aileye Doğru” İstanbul, 1986

- Harman, Ömer Faruk, "Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi", C-24, İstanbul, 2001
- Haşimi, M. Ali, "Müslüman Kadının Şahsiyeti" İstanbul, 1995
- Hatemi, Hüseyin, "Kadının Çıkış Yolu-İlahi Hikmette Kadın", İstanbul, 1990
- İslamoğlu, Mustafa, "Hayat Kitabı Kur'an Gerekçeli Meal ve Tefsir", İstanbul, 2008
- Kitab-ı Mukaddes, Eski ve Yeni Ahit, İstanbul, 1993
- Öztürk, Mustafa, "Cahiliyeden İslamiyet'e Kadın", Ankara, 2012
- Öztürk, Mustafa, "Kur'an-I Kerim Meali-Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri-İstanbul, 2011
- Savaş, Rıza, "Hz. Muhammed (sav) Devrinde Kadın", İstanbul, 1991
- Taş, Kemalettin, "Dindarlık Kriterleri Ölçeği" Fırat Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:15:2, Yıl:2010
- Topaloğlu, Bekir, "İslamda Kadın", İstanbul, 1985
- Uludağ, Süleyman, "Sufi Gözüyle Kadın", İstanbul, 1998
- Yaran, Rahmi, "Doğum Kontrolü", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C-9, İstanbul, 1994
- Yeni Ahit (Pavlus'un Korintoslulara Birinci Mektubu, 11. Bap, 1-16), İstanbul, 1993

İNTERNET

<http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler...>

tuik.gov.tr (2013 yılı)

http://tr.wikisource.org/wiki/Eski_Ahit/Tekvin/BAP_24

<http://panteidar.wordpress.com/2010/04/17/dinlerde-ve-toplumlarda-zina/> 25 Mart 2014, 21:45